APEIRON

Revistă de cultură geografică şi de geografie culturală

Anul III Nr.6

2017

FOTOGRAFIILE VOASTRE

La Goleşti
Foto Laura Matei

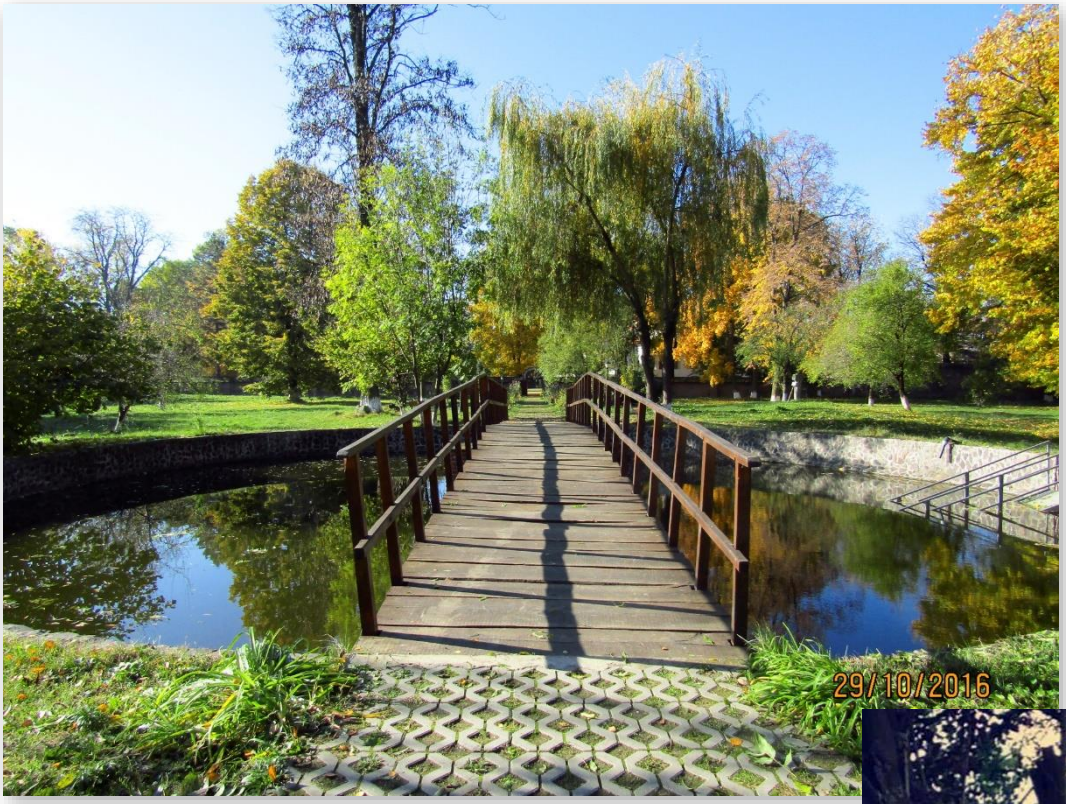

Ce te legeni?
Foto Ana Borozan

Casa Crisoveloni (interior) Foto Maria Iova

La acest număr al revistei au colaborat:

Delia-Maria Pene, Bianca Cîrjaliu, Livia Andreea Vilău, Ana Mănăilă, Alex Barbu, Ștefania Decu, Ionela Simion, Ionela Alexandra Chiriţă, Bianca Brişcaru, Diana Stoica
prof. Danina Grigorescu, prof. Aurelian Ene
Galerie foto: Laura Matei, Ana Brozan, Maria Iova, Raluca Mirea, Diana Sbîngu

Revistă semestrială
ISSN online 2457-9289
L 2457-9289
Colectivul de redacţie:
Coordonator
Profesor Aurelian Ene
SGR
Livia Andreea Vilău
Redactor
Daniela Boţogan
Informatician
Profesor Eugenia Boboc
Fotografia coperta *Diana Sbîngu*

Colectivul de redacţie mulţumeşte domnului profesor Dan Munteanu pentru contribuţia profesionistă şi colegială adusă la redactarea revistei

Prof. Aurelian Ene

Foto Diana Sbîngu

Cuprinsul

Masa verde Interviu cu Robert Kaplan pentru Wall Street Journal pagina 3

Cutia cu amintiri Cu gândul la Ana pagina 5

Cutia cu amintiri Un român, general în armata S.U.A. pagina 7

Oameni şi locuri Lyon – capitala gastronomică a lumii pagina 9

Oameni şi locuri Despre oameni pagina 11

Oameni şi locuri Doza de tradiţie pagina 12

Oameni şi locuri Doamnele românilor pagina 13

Drumul către sine Psihologia umană pagina 15

La caterincă Dum spiro spero Dum spero amo Dum amo vivo pagina 17

D'ale Bucureştiului BUCUREŞTI ŞI BUCUREŞTENI DE IERI ŞI DE AZI Oraşu1 în 1909 pagina 19

D`ale bucureştenilor Cine e … Mitică? pagina 21

Music box Cântecul care ne-a unit pagina 23

Classic cars Altă maşină a poporului? pagina 24

Reţete din sertarul bunicii Islere pagina 30

LECTURĂ PLĂCUTĂ!

Foto Diana Sbîngu

Robert Kaplan

”În umbra Europei
Două războaie reci şi o călătorie de treizeci de ani prin România şi mai departe”

Robert D. Kaplan, considerat de revista Foreign Policy unul dintre primii 100 de gânditori ai lumii, a venit prima oară în România în anii ’70, în plin Război Rece, pe când era un tânăr jurnalist cu spirit de aventură, iar ţara era un colţ întunecat al Europei comuniste, ignorat de presa occidentală.

Cartea sa ”***În umbra Europei***” este deopotrivă memorial de călătorie, eseu jurnalistic şi analiză istorică – opera unui scriitor care, vreme de treizeci de ani, a căutat să înţeleagă destinul unei ţări şi să-şi împlinească propria vocaţie. Pornind de la istoria României, Robert D. Kaplan abordează subiecte mai largi, precum jocurile marilor puteri, Războiul Rece, Holocaustul etc. Rezultatul este povestea unei frontiere geografice şi ideologice a continentului nostru – şi o carte esenţială pentru înţelegerea crizei prin care trec astăzi Rusia şi Europa.

”*Robert D. Kaplan înţelege ca nimeni altul România contemporană şi o descrie, cu erudiţie şi autoritate, din postura străinului care o cunoaşte din interior. Observaţiile lui privind istoria şi geografia sunt de o acurateţe sclipitoare şi au darul de a surprinde perfect esenţa locului şi a oamenilor săi*.”

(Dennis DELETANT)

Robert Kaplan în Wall Street Journal

- *Tocmai a fost publicată noua dumneavoastră carte. Se numeşte ”**În umbra Europei: Două războaie reci şi o călătorie de treizeci de ani prin România şi mai departe**”. În curând, va fi lansată şi traducerea în limba română, publicată de editura Humanitas. Foarte interesant, această carte este despre România şi, în acelaşi timp, este o carte despre lume, despre probleme globale. Explicaţi-ne acest lucru puţin.*

Robert D. Kaplan: În toate celelalte cărţi ale mele, am încercat să acopăr arii largi – ”***Fantomele Balcanilor***” se referă la şase-şapte ţări diferite, în vreme ce ”***Răzbunarea geografiei’*** e despre lume. Aici, am mers în direcţia opusă. Am luat o ţară şi am explorat teme mari. Am folosit România pentru a explora moştenirea imperialismului – austriac, habsburgic, rus, turc, bizantin, Holocaustul, Războiul Rece, agresiunile lui Putin şi viitorul Europei în Uniunea Europeană. Am făcut asta prin intermediul României din două motive: în primul rând, am o relaţie, o afecţiune personală pentru România, pentru că este locul în care, dintr-un punct de vedere spiritual, mi-am început viaţa profesională, în 1981, scriind despre regimul Ceauşescu.

Dar mai e şi un alt motiv: aşa cum Polonia este elementul geografic şi demografic central pentru nord-estul Europei, România este asta pentru Europa de sud-est. Există o mulţime de cărţi minunate scrise de savanţi occidentali fantastici despre Polonia, dar România este, într-o anumită măsură, într-un con de umbră, ceea ce nu merită. Aşa că m-am gândit, ca să zic aşa, să umplu acest gol, acest spaţiu din percepţia occidentală şi, în acelaşi timp, să ne uităm la teme mari, largi, dintr-o perspectivă originală.

- Spuneţi frecvent, în scrierile dumneavoastră, că, pentru România, geografia a fost deseori un coşmar. Explicaţi-ne la ce vă referiţi cu această idee.

Robert D. Kaplan: România este împinsă atât de mult spre est, România şi Moldova cea vorbitoare de română au o graniţă mai lungă cu Ucraina chiar şi decât Polonia. România nu poate ignora criza rusească şi pe Vladimir Putin. Nu se poate uita la această criză într’o manieră abstractă, aşa cum pot să o facă oamenii din Europa Occidentală sau din Statele Unite. România este mult prea apropiată geografic pentru aşa ceva. Chiar şi cu ororile regimului Ceauşescu – oricât de diferit a fost acest regim de cel de la Moscova, în perioada Uniunii Sovietice şi a Războiului Rece -, România tot a fost, într-o anumită măsură, o ţară sub ocupaţie. Asta pentru că armata sovietică a ajuns în România şi în alte părţi din Europa de est – la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, România era încarcerată în închisoarea Pactului de la Varşovia, din cauza geografiei sale. Tot din cauza geografiei, România are legături cu Imperiul Otoman şi cu cel Bizantin, legături pe care ţări precum Franţa şi Germania nu le au. Aşa că s-a dezvoltat, mental, mai greu, din cauza acestei moşteniri a geografiei – e mult mai bine să fi fost sub ocupaţia Imperiului Carolingian sau a Prusiei decât de turci sau de bizantini.

- Portretul pe care îl faceţi României după primele dumneavoastră vizite aici, în anii '80 şi '90, este foarte sumbru, lipsit de speranţă, chiar trist. Pe de altă parte, spuneţi că, atunci când aţi venit ultima dată aici, adică în 2013, aţi văzut o România care'şi trăia cei mai buni ani, că aţi văzut o clasă politică mult mai serioasă. Mai credeţi asta?

Robert D. Kaplan: Da, cred! Românilor le place să se plângă. Şi există multe lucruri de care pot să se plângă: corupţie, guverne care nu-şi ating obiectivele, etc. Dar, când priveşti situaţia dintr'o perspectivă istorică, când te uiţi la ce s'a întâmplat în secolul al XIX-lea, în Primul Război Mondial, în perioada interbelică, al Doilea Război Mondial, Războiul Rece şi chiar şi primii 4-5 ani de după Războiul Rece – România a ajuns la o creştere economică de 3,9%, a doua în Europa, după Slovacia, care este o ţară mică şi, deci, nu prea se poate compara. România are relativ puţini refugiaţi islamici, pentru că nu face parte din spaţiul Schengen, nu a experimentat criza economică aşa cum a făcut-o Grecia, pentru că nu este în zona euro, aşa că, în principiu, e o ţară stabilă. Are un guvern moderat tehnocrat şi un nou preşedinte care s-a angajat să aibă relaţii mai bune cu Vestul şi instituţii mai curate, mai transparente – rămâne de văzut dacă va putea atinge aceste obiective. Toate acestea sunt ţeluri potrivite, iar faptul că românii se plâng atât de mult de corupţie este un semn pozitiv, optimist, nu ceva negativ. Arată că sunt un popor care nu înclină către fascism ori comunism, ci către lucruri bune: un guvern care să aibă performanţe mai mari. Acesta este semnul unei democraţii adevărate.

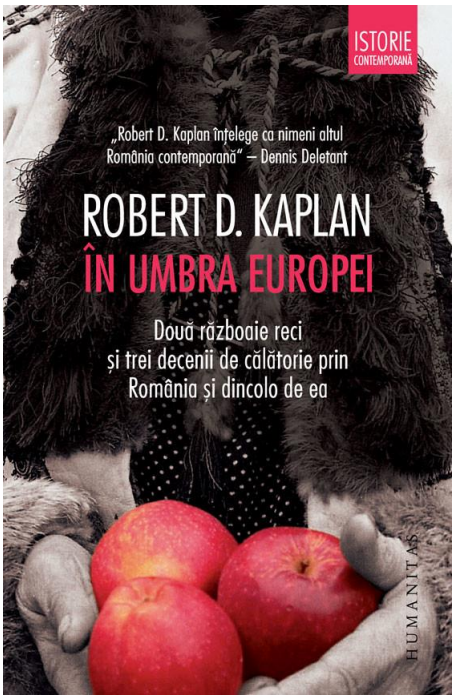

- După cum am spus, cartea dumneavoastră nu este doar despre România, ci despre subiecte mai mari. Să ne îndreptăm atenţia, deci, asupra Europei, care este un subiect uriaş în acest moment. Spuneţi că Europa se rupe din interior în timp ce se dizolvă din exterior. Explicaţi-ne această evaluare a dumneavoastră, dar şi care credeţi că vor fi consecinţele.

Robert D. Kaplan: Din cauza impactului pe care îl au refugiaţii din Orientul Mijlociu, ţările din Europa au, pe fondul geografiei lor, reacţii diferite. Serbia şi Croaţia se confruntă cu presiuni mai mari. La fel şi Grecia. Balcanii sunt, istoric vorbind, o zonă de migraţie umană dinspre Orientul Mijlociu către Europa centrală. Germania îşi permite să fie mai generoasă, din cauza economiei şi a localizării ei. Pentru că fiecare ţară are un standard diferit, ajung să creeze graniţe între ele. Prin urmare, zona fără graniţe din Schengen dispare treptat, iar Europa se rupe din interior. Se rupe din interior şi din cauza faptului că unele ţări se pot adapta la moneda euro mai bine, unele ţări sunt în Schengen, altele sunt în afara lui, unele au realizat reforme structurale, iar altele nu. Europa se separă. În acelaşi timp, se dizolvă în Eurasia, în Orientul Mijlociu. Amintiţi-vă că prosperitatea europeană, de-a lungul Războiului Rece, a fost, în definitiv, asigurată de separarea de URSS şi de separarea de Orientul Mijlociu. Statele Unite au protejat Europa de URSS, iar Orientul Mijlociu era captivul unor regimuri totalitare. Acum, toate aceste lucruri au dispărut şi avem aceşti refugiaţi, iar Europa se combină cu alte părţi din zona Mediteranei.

- Aş vrea să vă aflu părerea pe următorul subiect: ce părere aveţi despre afirmarea mişcărilor de extremă dreapta şi a populismului de dreapta în Europa? Acesta din urmă, apropo, este foarte prezent şi în cursa republicană pentru alegerile prezidenţiale din SUA.

Robert D. Kaplan: Da, este. Şi iată încă un aspect care arată că politica românească este relativ sănătoasă, comparată cu Franţa, cu Polonia! Comparativ cu alte locuri, românii ar trebui să se simtă norocoşi. Cred că la baza problemelor economice ale Europei sunt nişte probleme structurale. Dacă fiecare ţară din Europa ar creşte precum România, aţi vedea o cu totul altă reacţie la aceşti refugiaţi musulmani.

- Nu vi se pare oarecum ironic că, după 150 de ani, Turcia este unul dintre aliaţii noştri împotriva Rusiei?

Robert D. Kaplan: România a bătut de multe ori palma cu turcii, de-a lungul secolelor. Este un lucru mai puţin discutat, dar este adevărat. România a făcut numeroase pendulări între ţari şi sultani şi a fost foarte abilă la asta. Aşadar, orice fel de alianţă dintre România şi Turcia este foarte normală şi ar trebui făcută.

Fragment din interviul acordat de Robert D. Kaplan jurnalistului Dennis Deletant şi publicat în Wall Street Journal din 24 Februarie 2016

CU GĂNDUL LA ANA

Fată în port bucovinean interbelic
Centrul cultural "Bucovina"

Într-o zi ploioasă de la sfârşit de săptămână am rămas acasă împreună cu bunica. Bunica mea este o persoană minunată, blândă, calmă, firavă şi frumoasă. Este tipul acela de femeie care îţi este aproape întotdeauna şi e mereu gata să te ajute, pe care o asculţi cu plăcere povestind momente din viaţa ei.

Ducând pe îndelete vorba de la una la alta, nu am luat seama la vremea de afară şi abia atunci când s-a întrerupt curentul electric am observat furtuna care se stârnise afară. Bunica s-a ridicat de la masa la care eram aşezate şi a adus din cămară nişte lumânări, pentru a lumina încăperea întunecată de norii negri ai furtunii.

"*Aşa a început totul!"* a spus bunica cu melancolie.

În acel moment, bunica cu ochii în lacrimi a început să-mi povestească o întâmplare din timpul războiului, când ea şi cea mai bună prietenă a ei au fost luate ostatice împreună cu alte persoane de trupele duşmane. Cu lacrimi în ochi, bunica retrăia acel moment înfiorător, când paznicii urlau la sărmanii pe care îi băteau fără milă, doar dintr-o aprigă dorinţă de răzbunare a ofensei istorice făcute de români "mamei patrii".

Bunica mea împreună cu prietena ei, Ana, au fost înghesuite într-o celulă ca o scorbură întunecată prin care mişunau gândaci şi râme, într-un frig înfiorător care făcea să-ţi amorţească degetele mâinilor până nu le mai puteai simţi.

"- Iubita mea nepoată, asta a fost cea mai grea perioadă din viaţa mea!", îmi zise bunica cu ochii în lacrimi şi cu un nod în gât.

Văzând sentimentul de frică întipărit pe faţa bunicii chiar şi după atâta vreme, m-am dus şi am îmbrăţişat-o, spunâdu-i că voi fi mereu lângă ea. Blând, cu dragoste fierbinte m-a sărutat pe frunte şi a tras un scaun lângă ea pentru a continua povestea înfiorătoare pe care a trăit-o.

Încet, încet, aveam impresia că eram şi eu acolo, în povestea bunicii mele. Îmi spunea atâtea detalii despre acea întâmplare, de parcă toate câte îmi povestea s-ar fi petrecut doar cu ceva vreme în urmă, nu acum 60 de ani.

A stat în văgăuna acea timp de două săptămâni. Două săptâmâni pline de lacrimi şi de frică, urgia putea da buzna peste cele două fiinţe în orice moment.

Cu doar câteva zile înainte să fie luată ostatecă, bunica aflase că a rămas însărcinată cu mama mea. O lacrimă prelinsă pe obrazul bunicii stătea mărturie la fericirea pe care a avut-o când a aflat că va fi mamă. În scorbura în care fusese închisă, gândurile ei erau numai la fiinţa care se înfiripase în trupul său. Stătea în întuneric, pe podeaua umedă şi rece, mângâindu-şi pântecul unde se cuibărise pruncuţul nenăscut, mângâindu-l mereu şi cântându-i cântece de leagăn, uitând de ea şi gândindu-se doar la binele viitorului ei copil.

În văgăuna aia, pe lângă bunica şi Ana mai erau încă două femei. De cum au ajuns acolo căutau cu înfrigurare o cale de scăpare. Printre gratiile de la geam au găsit o crăpătură pe care au lărgit-o timp de câteva zile. Încet, cu grijă pentru a nu atrage atenţia paznicilor. În cele din urmă, au reuşit să lărgească crăpătura din zid, pregătind totul ca să evadeze. În ziua pe care au ales-o pentru scăpare au fost foarte multe controale. Din vorbele pe care au putut să le înţeleagă din discuţiile paznicilor, au priceput ca de nu ieşeau în acea noapte de acolo, a doua zi urmau să fie ucişi cu toţii.

A urmat o aşteptare mai ucigătoare decât moartea însăşi. După apusul soarelui, când seara se lăsase peste lume au început să iasă una cate una. Bunica a fost prima care a ieşit afară, deoarece toate femeile au decis aşa, ea fiind însărcinată. A urmat o fugă disperată. Deodată a băgat de seamă că prietena ei cea mai bună, Ana, nu vine în urma ei.

De la depărtare se auzeau nişte ţipete. Îngrozită, a recunoscut vocea Anei. Atunci a simţit că nu mai poate respira. Erau prietene de 10 ani, fiind împreună la bine şi la rău.

Bunica mea a rămas în viaţă datorită prietenei sale, care a pus binele bunicii înaintea binelui său. Aşa am înţeles ceva ce niciodată nu aş fi putut afla.

În amintirea prietenei sale care s-a dat pierzării pentru ea, bunica a dat numele ANA, MAMEI MELE. Ştergându-şi lacrimile de pe obrajii îmbujoraţi m-a strâns de mână şi mi-a sărutat fruntea. Aceasta este doar una dintre multele amintiri pe care bunica le-a trăit în tinereţea ei.

Prin toate poveştile pe care mi le-a spus pe parcursul anilor, pot spune că o admir din ce în ce mai mult pentru tot ceea ce a făcut pentru binele mamei mele şi al nostru. Chiar dacă a avut parte de momente cumplite s-a bucura şi de momente frumoase pe care, poate, voi avea ocazia să vi le împărtăşesc pe viitor.

Delia-Maria Pene

Pe băncuţă cu Geta

Încă de pe vremea când eram foarte mică puneam o mulţime de întrebări. ”De ce?”, ”Cum?”, ”De unde vine?”, interesată de ce a fost şi ce va fi. Dar nu aşa sunt toţi copii? Nerăbdători pentru un răspuns plin de imaginaţie, fantastic, ca în poveşti.

Acum mai bine de nouă ani am făcut cunoştinţă cu Geta. Geta, o bătrânică la vreo 73 de ani, o femeie zâmbitoare, bine îngrijită şi fără urme de bătrâneţe scrijelite pe faţă. Ea avea să îmi devină una dintre cele mai dragi fiinţe din viaţa mea şi de la care am învăţat cele mai multe lucruri, de la cum să cos până la vorbitul în public, fără bâlbâielile obişnuite celor fără de exerciţiul vorbirii.

Şi a fost o zi. Era prima zi când Geta a venit să mă ia de la şcoală. Curioase să aflăm cât mai multe una despre alta, am ales să mergem în parc. Era parcul în care, ani la rând, am construit palate din nisip închipuite după cele din poveşti, cu personaje fabuloase. Geta a rămas pe o bancă în timp ce eu îmi găsisem de joacă pe lângă leagăne. Jocul mă cucerise, dar nu puteam să mă obţin să nu trag cu ochiul la ce făcea acolo, pe bancă. A scos din ghiozdan manualul de română pe care îl răsfoia fără grabă şi citea atentă textele. L-a pus deoparte şi a continuat cu cel de limba germană. A scos cu grijă fiecare manual şi l-a cercetat, parcă ar fi căutat ceva uitat demult, ceva ştiut şi neapărat de regăsit.

M-am apropiat repede de banca pe care se aşezase, pentru că acelea erau manualele mele şi îmi încălcase teritoriul sacru în care vieţuiau grijile şi visele mele secrete. Dar mai mult decât atât era o nestăvilită curiozitate, zeci de întrebări care mă trăgeau înspre banca ei cât mai repede să aflu pentru ce o interesau manualele mele. Mi-a făcut semn uşor să mă aşez lângă ea şi a început să îmi povestească despre anii petrecuţi în şcoala primară. Vorbea despre şcolile de fete şi cele de băieţi, mi-a povestit despre uniformele stricte şi mohorâte pe care erau obligaţi să le poarte. Dar şi despre gardul din fier forjat care despărţea curtea şcolii de fete de cea destinată băieţilor. Chicotind uşor mi-a pomenit şi despre biletele pe care le schimba cu băieţii prin gard, vrând parcă să-mi arate că lumea nu s-a schimbat prea mult de atunci încoace. Poate că încerca să-mi câştige cumva încrederea şi să-mi devină confidentă?

Învăţau lucruri atât de diferite faţă de noi! Eram captivă în povestea ei, mă uimea şi îmi stârnea curiozitatea în acelaşi timp prin tot ce spunea. Pe când era de vârsta mea, Geta ştia să coasă şi să tricoteze căciuli sau fulare. Eu încă mai făceam cozonaci şi prăjituri din nisip şi lut pentru locatarii palatelor mele din poveşti, pe când ea învăţase cum se face o mămăligă sau cum se prepara papanaşii.

Îmi doream să încerc şi eu asta. Îmi doream să fac mâncare adevărată, aşa cum făceau mama şi bunica. Puneam atât de multe întrebări. Totul era nou pentru mine, atâtea provocări, să ai curajul să încerci lucruri noi, atâtea de învăţat, precum teama de eşec, orgoliu şi generozitate. Toate se amestecau în mintea mea.

Cât de diferită a fost copilaria ei faţă de a noastră! Nu aveau caiete, scriau pe tăbliţe de ardezie cu creioane de plumb sau cu creta. Cuminţi? Ca azi, unii da, alţii dedicaţi la tot felul de năzbâtii. Desigur, aveau şi teme de făcut; erau aspru pedepsiţi dacă veneau la şcoală cu temele nefăcute. Coada unei linii de lemn la palma înroşită şi usturimea provocată de loviturile aplicate cu ştiinţă nu erau suficiente pentru a da frâu liber lacrimilor mari şi calde. Ruşinea pe care o simţeai atunci când erai adus în faţa clasei şi pedepsit, era de nemăsurat pentru un suflet de copil. Dar mai ales de neşters.

Era vreme de război. Într-o familie cu cinci copii, Geta era cea mai mare şi era un exemplu pentru toţi. Geta a fost o binecuvântare pentru familia sa în acele momente grele.

A fost prima dată când auzeam vorbindu-se despre război şi nu puteam să realizez asta, nu ştiam că poate să existe aşa ceva. Era ca acela din poveştile mele, când prinţul cel frumos şi viteaz salvează fata de împărat şi împăraţia toată? NU! A fost cu mult mai dureros şi rece. O lume rece, rea, care îţi lasă o cicatrice în suflet pentru toată viaţă. Pe bancă cu Geta a învăţat lecţia despre speranţă.

Bianca Cîrjaliu

Un român, general în armata S.U.A.

George Pomuț A fost un general american de origine română, care s-a remarcat în Războiul civil american. Biografia lui este una fabuloasă. Născut la 31 mai 1818 în orasul Jula (Gyula) din Ungaria, locuit majoritar de români, el a luptat în Revoluţia de la 1848 de partea lui Ludovic Kossuth şi împotriva lui Avram Iancu. Mulţi români din Ungaria au făcut la fel, deoarece idealurile revoluţiei maghiare erau unele democratice şi liberale, în timp ce trupele de moţi ale lui Avram Iancu erau considerate de aceşti oameni drept sprijinitoare ale reacţiunii austriece.

A fost botezat de către preotul ortodox din Gyula, cu numele de Georgie Pomutz. Părinții au făcut tot posibilul să îi asigure accesul la învățătură, iar tânărul Pomutz a studiat la Academia Militară din Viena și la cea din Saint Etienne (Franța). După absolvirea studiilor universitare, a devenit procuror regal, iar mai târziu și-a deschis un birou de avocatură.

Printre altele, el este cunoscut pentru faptul că a incendiat oraşul Atlanta apărat de rebelii sudişti. Pentru meritele sale a devenit consul al Statelor Unite ale Americii în Sankt Petersburg, capitala imperială rusă.

Generalul Pomutz Pentru a ne răspunde la această întrebare trebuie să lăsăm gheţurile statului Alaska şi să ne închipuim o călătorie către zona temperată a Ungariei unde, cu doua decenii înainte, austriecii dădeau lupte înverşunate pentru înnăbuşirea revoluţiei maghiare, la fortul Komarom. La Komarom nu a fost singura dată când tânărul căpitan s-a remarcat în luptele împotriva austriecilor, îndemânarea lui fiind dovedită de-a lungul revoluţiei maghiare. A fost nevoit să plece din Imperiul Habsburgic după înnăbuşirea revoluţiei deoarece autorităţile austriece îl căutau pentru rolul jucat în evenimentele din 1848-1849. După un drum ce l-a purtat prin Italia şi Germania, Pomutz s-a îmbarcat pe un vapor şi a plecat din portul Hamburg împreună cu alţi 30 de revoluţionari spre SUA unde avea să devină o legendă.

Fire întreprinzătoare, la începutul Războiului de Secesiune, Pomutz putea fi considerat un om bogat (terenuri, ferme). Averea sa, conform datelor unui recensământ din 1860, consta în proprietăți imobiliare în valoare de 1.000 de dolari și 200 de dolari în bani.

În 1861 începe Războiul civil american, iar Pomutz s-a înrolat ca voluntar în Armata Uniunii. Nu doar că este acceptat, dar primește și gradul de locotenent în cadrul Regimentului 15 de Infanterie din Iowa, aflat sub comanda colonelului Reid datorită pregătirii şi curajului de care a dat dovadă în bătălii precum cele de la Shilloh, Corinth, Vicksburg, Atlanta, Savannah. În timpul războiului a fost remarcat nu doar ca un bun soldat, ci și ca un om manierat, poliglot (vorbea fluent 8 limbi străine) și foarte inteligent.

Consul al S.U.A. După sfârşitul războiului, în 1866, a fost numit consul al SUA la Sankt Petersburg, iar consul general in 1874 Succesorul preşedintelui Ulysses Grant, preşedintele Rutherford B. Hayes, îl promovează pe Pomutz la rangul de consul general în anul 1874, poziție pe care o păstrează până în 1878.

Din toată activitatea sa petrecută în Rusia se remarcă un episod emblematic, ale cărui repercursiuni le simțim și azi: vânzarea peninsulei Alaska, aflată în stăpânirea Imperiului Ţarist către S.U.A. În 1867, anul cumpărării acestui teritoriu, SUA erau doar o putere în devenire, care își revenea de pe urma Războiului Civil. În schimb, Rusia țaristă juca rolul unei mari puteri europene, confruntată cu dificultăți financiare. Alaska un loc înghețat și dezolant, fără prea mare importanță. Alaska fusese descoperită de europeni în 1741, în urma unei expediții conduse de danezul Vitus Bering, aflat în slujba Rusiei. La momentul maxim de extindere al Imperiului Țarist în această regiune, se estimează că se puteau număra maximum 700 de supuși ai țarului. Ca o curiozitate a istoriei, exact în același an se forma Imperiul Austro-Ungar.

Alaska a fost cumpărată cu 7,2 milioane de dolari. Înţelegerea a fost semnată pe 30 martie 1867, iar astfel S.U.A. intră în posesia unui teritoriu ce reprezintă aproape o şesime din suprafaţa totală actuală. Pomutz deţine funcţia de consul general până în 1878 când este înlocuit cu William Edwards.

În secolul al XX-lea, pământul Alaskăi s-a dovedit a fi plin de petrol, iar rușii au regretat tranzacția. Ulterior, importanța strategică a acestei regiuni a crescut în timpul Războiului Rece. Alaska a devenit stat cu drepturi depline al SUA abia în 1959.

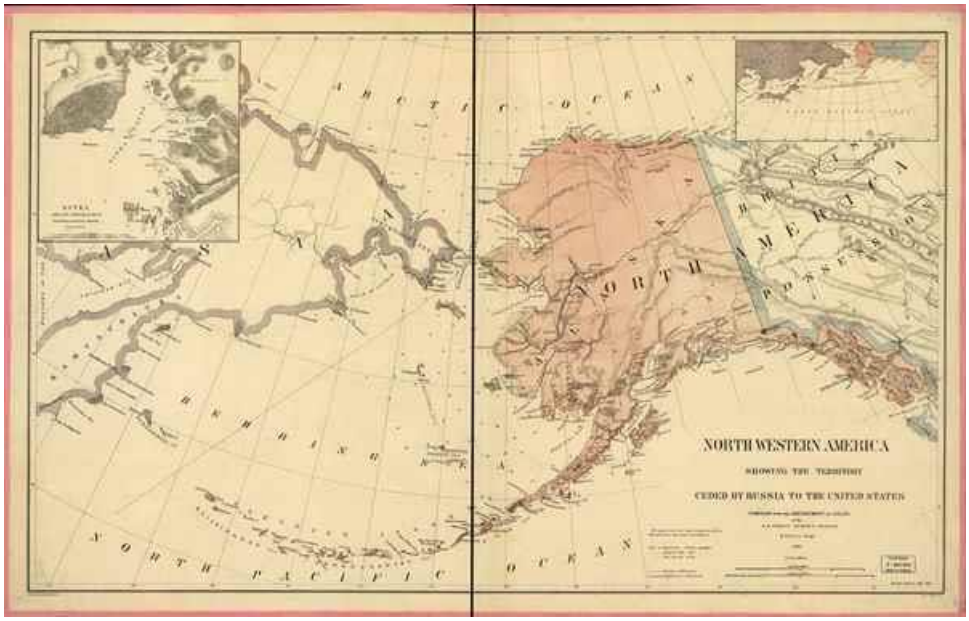

Sfârșitul său este învăluit în mister, cert este că pe 12 octombrie 1882, George Pomutz a murit în condiții misterioase, în sărăcie, fiind înmormântat în Cimitirul „Smolensk“. Se spune că s-ar fi îndrăgostit de o femeie, o frumoasă ducesă, și că din cauza ei ar fi rămas în Rusia.

Unul dintre senatorii statului Ohio i-a menționat pe cei doi eroi români, generalul George Pomuț și căpitanul Nicolae Dunca, printre luptătorii care și-au vărsat sângele pentru păstrarea unității Statelor Unite ale Americii și au gravat numele lor cu litere de aur în paginile de istorie ale Americii.

Activitatea diplomatică Unul dintre succesorii lui Pomutz pe postul de Consul General de Statelor Unite la Sankt Petersburg consemnează în 1890: „*A fost un om onest şi corect, în plus o personalitate remarcabilă, de mare cultură şi educaţie, aşa cum demonstrează cu limpezime documentele lui de serviciu, scrise cu propria lui mână în opt limbi diferite*”. Îl califică pe Pomutz ca un „*mare diplomat*”, calitate în care a produs o impresie deosebită în capitala Rusiei, participând la cele mai importante evenimente ale sale. Mărturie pentru calităţile şi activitatea lui Pomutz ca diplomat sunt şi scrisorile primite de la unii din cei mai importanţi reprezentanţi ai elitei politice americane.

Generalul Walter O. Gresham, comandantul Brigăzii a III-a din care făcea parte și regimentul lui Pomutz: “*L-am întâlnit pe Pomutz; un brav și curajos ofiţer care se bucura de o mare popularitate în rândul camarazilor și soldaţilor săi. El nu este doar un ofiţer valoros, versat în toate problemele militare, ci și un om cu o cultură superioară, un gentleman manierat*.”

Prof. Ovidiu Serafim: “*George Pomutz este mai puţin cunoscut românilor, dar este considerat unul dintre cei mai buni negociatori din istorie. Nu se enerva niciodată şi îşi studia atent partenerii. Avea o intuiţie extraordinară, fapt care l-a ajutat să se îmbogăţească, dar să şi avanseze rapid în cariera militară. A fost un erou al americanilor, mai ales după ce a reuşit să convingă Rusia să renunţe la Alaska pentru o sumă infimă, chiar şi în acele vremuri când dolarul avea altă putere. Poate fi considerat una dintre personalităţile care au ajutat la făurirea Americii de azi*.**”**

În ceea ce îl priveşte pe Pomutz, recunoaşterea meritelor sale a venit chiar din partea autorităţilor americane. În anul 1913, Congresul american a emis un decret prin care a dispus ca rămăşiţele sale să fie aduse şi înmormântate în Cimitirul Naţional din Arlington, ceea ce nu s-a putut face datorită izbucnirii revoluţiei bolşevice și a Primului Război Mondial.

La 9 iulie 1997, cu ocazia vizitei preşedintelui american Bill Clinton în România, acesta a evocat în discursul său personalitatea generalului american de origine română **George Pomuț (Pomutz) ca pe unul dintre cei care au făurit America de astăzi**.

În 2007 se dezvelea la Gyula/Jula în Ungaria un bust al generalului american de origine română. Foarte puțini îi știau destinul remarcabil și misterios.

La data de 14 august 2004 a fost dezvelită o statuie a generalului Pomutz în fața Catedralei ortodoxe române cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" din orașul Cleveland (Ohio, SUA).

Bianca Brişcaru

Lyon - capitala gastronomica a lumii

Lyon este un oraş situat în estul Franţei, la confluenţa fluviilor Rhône şi Saône.

Este o destinaţie turistică deosebită, cu panorame de vis, cu clădiri vechi, chiar din epoca romană şi multe altele din evul mediu, totul având un farmec deosebit. Însă *la culture gastronomique lyonnaise* este de departe punctul forte al acestei străvechi metropole.

Duminica, pe malul Rôhne-ului este organizat un târg cu produse agroalimentare tradiţionale unde poţi găsi orice doreşti, de la clasicele aprozare ţărăneşti, la mezeluri fine, miere, produse de cofetărie-patiserie, precum şi cele mai delicioase mâncăruri franţuzeşti, căci LYON-UL ESTE CAPITALĂ GASTRONOMICĂ A LUMII!

Fiecare negustor îşi prezintă vesel şi zgomotos marfa şi încearcă să te îmbie cu produsele lui prin versuri, rugăminţi, melodii, mulţi ducându-şi reclamele din generaţie în generaţie. Ce mai, o atmosferă incredibilă!

Ca la un semnal, indiferent de locul în care te afli, la orele 13, toată lumea din jurul tău începe să mănânce, în picioare, pe bancă, pe jos, din pacheţel, din coş, din magazine sau de la restaurant.

Chiar am fost nevoită să părăsesc Musée de Beaux Arts pentru 45 de minute, pentru ca personalul să poată lua prânzul. Astfel, a trebuit să aştept în restaurantul muzeului scurgerea timpului alocat pentru pauza de masă pentru a-mi putea continua vizita. Atenţie! Pe bilet scria clar că între orele 13 şi 14 *c'est la pause dejeuner*, dar cine să citească!!!

Dacă pierzi acest moment important, după orele14, nu te vei mai putea hrăni decât de la tonetele de pe stradă, sau de la fast-food, căci restaurantele nu se mai deschid decât după orele 19!

Până atunci, poţi cel mult să bei un suc, o cafea, un vin, un ceai, dar sub nicio formă nu vei mai avea parte de un prânz sănătos şi gustos în spiritul lyonez! De altfel, te simţi ciudat când vezi că numai tu ai vrea să mănânci la acele ore "nepotrivite"! Imediat după orele 19 însă, din nou, ca la un semnal numai de ei ştiut şi auzit, terasele şi restaurantele tipice lyoneze, *les bouchons*, se aglomerează şi abia dacă mai reuşeşti să găseşti o masă liberă.

Şi ce mâncăruri...! *Gratin dauphinois* - cartofi gătiţi la cuptor cu smântână, *rognons de veau à la moutarde* - rinichi de viţel în sos de muştar, *salade lyonnaise* - *tablier de sapeur* - un preparat din măruntaie marinate acoperite cu pesmet şi prăjite, *andouillette* - cârnat cu măruntaie, servit de obicei cu sos de muştar şi multe alte minunăţii.

La capitolul vinuri, ar fi bine să cereţi vinul casei, căci oferta este atât de diversificată, încât îţi trebuie aproape o oră să studiezi *menu*-ul şi să te decizi.

Însă, în Lyon, alături de bucătăria tradiţională, *strălucesc* și stelele Michelin ale restaurantelor *chef-ilor* care transformă produsele locale în ceva de excepţie (*par exemple*, "*Paul Bocuse"*, 3 stele Michelin de mai bine de 30 de ani).

Și pentru că tot veni vorba despre Paul Bocuse, inventatorul bucătăriei franceze moderne - *la nouvelle cuisine*- și unul dintre cei mai cunoscuţi chefi din lume, ar trebui să menţionez și despre "*Les halles de Lyon Paul Bocuse"*.

Aici, în această renumită piaţa indoor, chef-ul chef-ilor, cum i se mai spune, obişnuia să-şi facă cumpărăturile pentru restaurantul său. Și nici nu mă miră de ce a ales acest loc, acest *templu al gastronomiei franceze* cum îi mai zic francezii, căci calitatea, prospeţimea, fineţea și autenticitatea produselor m-au cucerit pe loc.

O mon dieu, câte ar mai fi de spus!!!! De exemplu, despre *les viennoiseries* şi *les patisseries* cu vitrinele lor care te atrag ca un magnet şi care te fac să mănânci numai din priviri *croissants, pains au chocolats, pains au raisin, brioches à la praline, tartes aux fruits, forêt noire, éclaires, mille-feuilles…*

Şi dacă nici imaginile nu sunt destul de grăitoare, nu aveţi decât să convingeţi singuri, vizitând această străveche aşezare romană, căci nu veţi găsi multe oraşe în lume atât de civilizate, atât de pline de farmec, de istorie, atât de pline de viaţă, unde să puteţi fi cuprinşi pe de-a-ntregul de acea *la joie de vivre*.

Danina Grigorescu

DESPRE OAMENI

O întâmplare extrem de emoţionantă a avut loc în urmă cu trei zile într-un supermarket din Timişoara. O mamă şi cei doi copii ai ei au mers în mall-ul în care se află supermarket-ul pentru a cumpăra mâncare cu ultimii bani în monezi de 10 şi 5 bani.

Situaţia femeii a determinat-o pe casieră să achite cumpărăturile din propriul buzunar, iar gestul său i-a impresionat şi pe alţi clienţi ai magazinului să intervină.

Un timişorean, martor la această scenă a povestit întâmplarea pe Facebook, postare care a devenit virală.

O zi normală de joi din ianuarie. Un supermarket dintr-un mall din Timişoara. O femeie îmbrăcată modest cu doi copilaşi după ea. Era la banda de lângă mine. Se vedea, după cum se comportau, că acei copilaşi sunt crescuţi cu mult bun simţ. Pe bandă erau o rudă (rulou-n.e.) de salam, o sticlă de 1,5 l de lapte, câteva conserve şi o pâine. Nu erau alcool sau altceva. Am prostul obicei să observ tot felul de tâmpenii.

În spatele erau ei doi tineri pe la 16 -17 ani şi încă câteva persoane ce îşi aşteptau rândul ca să-şi plătească cumpărăturile. Femeia scoate dintr-un buzunar o pungă cu mărunţiş. Erau numai monezi de 10 bani şi de 5 bani. Îşi cere umil scuze casieriţei pentru că ăia sunt toţi banii pe care îi are şi spera să îi ajungă. Îşi cere scuze şi celor din spatele ei pentru timpul de aşteptare ca acea casieriţă să numere monezile. Toată lumea sta liniştită şi aşteapta în rând. Banda mea era deja blocată şi stăteam. După ce îi numără, casieriţa îi spune că are 17 lei şi 60 de bani şi că e în regulă. Poate să plece cu acele cumpărături liniştită după ce îi dă restul.

O strig pe casieriţă şi mă ofer să îi achit eu cumpărăturile. Casieriţa mă priveşte lung, îmi zâmbeşte şi îmi spune că acele cumpărături au fost deja achitate. Eu insist, dar ea nu îmi mai răspunde. Scoate bonul, deschide casa şi îi oferă rest. Femeia se uită lung şi spune că e o greşeală că ea nu a dat o bancnotă de 50 de lei. Casieriţa insistă să primească restul şi îi multumeşte. Femeia ruşinată lasă capul în pământ şi insistă, însă îşi primeşte într-un final cumpărăturile şi restul mulţumind cu lacrimi în ochi acelei tinere. În acea secundă am crezut că pică pământul pe mine. Îmi spuneam în gând: „*uite că mai sunt şi oameni cu suflet mare!*”. Dar nici nu am apucat să mă gândesc prea mult că i-am auzit pe cei doi tineri cum au spus către casieriţă că este una dintre cele mai extraordinare persoane şi că ei nu mai vor nimic.

Au făcut rapid doi paşi către acea femeie şi i-au întins o bancnotă de 100 lei. Spuneau că ei nu au nevoie de acei bani. Voiau să îşi cumpere ţigări, dar ea are nevoie mai multă nevoie de acei bani pentru cei mici decât au ei de ţigări.

Toţi cei aflaţi în preajmă au oferit ce au putut şi cât au putut. Mâncare, dulciuri, bani. Am încercat să vorbesc cu femeia, dar nu am putut. Plângea şi mulţumea tuturor.

M-am întors la casieriţă să îi mulţumesc pentru gestul ei. A zâmbit senin şi mi-a spus: „*Nu puteam să primesc un cadou mai frumos de la Dumnezeu de ziua mea!*”.

Uite că mai sunt oameni buni, chiar dacă sărbătorile au trecut! Uite că bunătatea nu a murit! Uite că încă mai suntem OAMENI! Chiar dacă unii muncesc pe salarul minim pe economie nu uită că sunt oameni! La mulţi ani, suflet bun! I-am spus acolo şi o spun şi aici! La mulţi ani!

Dumnezeu nu doarme! NICIODATĂ!!!

După: **ActiveNews**

Doza de tradiţie

Mânăstirea Bârsana

Vara este în mod cert anotimpul iubit de cei mai mulţi dintre noi, natura oferindu-ne peisaje mirifice pe care ţara noastră le valorifică incontestabil, indiferent de forma de relief. Şi pentru că vara e scurtă, trebuia să profităm de ea la maxim aşa că o doză de cultură şi tradiţie a fost bine venită.

Astfel, am decis împreună cu părinţii mei să vizităm Maramureşul şi locurile sale minunate. Pe drum ne-am gândit să-l vizităm şi pe dragul nostru prieten, Petru, meşterul care ne-a construit casa.

După un drum foarte lung, dar deosebit de frumos, prin care am străbătut țara din sud până în nord, am ajuns în comuna Onceşti din Maramureș.

Un loc rupt din basme: dealuri înalte acoperite de păduri sau cu pășuni pe care oamenii înălțau căpițe de fân printre care păștеau liniștite animalele, cu meri și peri în pârg, cu case care mai de care mai dichisite, cu porți înalte sculptate în lemn.

În fața unei asemenea porți ne aștepta nerăbdător meșterul Petru. Și nu ne aștepta oricum, ci cu „*pită, slană și pălincă*”, explicându-ne că așa se așteaptă musafirii pe acele locuri.

Apoi ne-a luat mândru să ne arate gospodăria sa. Gospodărie de om harnic și priceput: cu grajduri și atelier de lucru în lemn cu casă frumoasă, de asemenea din lemn, cu pereți văruiți și pictați cu diferite modele specifice zonei.

Ne-a povestit apoi că a moștenit de la tatăl lui pasiunea pentru lucrul cu lemnul și anume cum să lucreze porți și case maramureșene din lemn.

Dar ce m-a impresionat cel mai mult a fost „*camera strămoșască*” acolo unde mobila era lucrată de bunicii lui: cergile, ștergarele, vasele de lut pictate. Dar piesa cea mai valoroasă de acolo era lada de zestre a bunicilor lui unde erau păstrate costumele maramureșene în care aceștia s-au căsătorit.

Nu mai mică mi-a fost mirarea când soția și fiul meșterului au apărut în costume populare maramureșene. Păcat că nu pot reproduce în cuvinte mândria cu care acești oameni poartă și, de asemenea, cum păstrează portul popular!

Dar Petru nu ne-a arătat numai atât. Ne-a dus mai apoi să vedem Mânăstirea Bârsana unde a lucrat și el la construcția acesteia. Biserica mânăstirii, porțile acesteia și construcțiile adiacente erau lucrate din lemn. La aceste lucrări participând și mulți alți meșteri din zonă.

Și pentru a ni se confirma încă o dată dragostea acestor oameni pentru tradițiile lor încă din copilărie, la întoarcere ne-am întâlnit cu un grup de copii îmbrăcați în port popular, care au acceptat cu mare drag și mândrie să facă poze cu noi.

Aşadar, a meritat din plin drumul lung având în vedere priveliştile minunate, am putut afla mai multe despre oamenii din acea zonă, cât şi despre obiceiurile lor prin călatoria noastră. De asemenea nu a trecut neobservată dragostea şi mândria cu care acestia poartă portul românesc şi folosesc tradiţiile ducându-le mai departe fiind pentru noi toţi un exemplu demn de urmat.

Ana Mănăilă

Doamnele românilor

Cu toţii am auzit de marele domnitor al Moldovei, Ştefan-cel-Mare, de gloriasele sale victorii împotriva turcilor, de lunga sa domnie de 47 de ani, de bisericile ctitorite de acesta.

Grigore Ureche scria despre domnul moldovean în cronica sa aşa: "*Fost-au acest Ştefan, om nu mare la statu, mânios, şi degrabă a vărsa sânge nevinovat: de multe ori, la ospeţe omorâia fără giudeţ. Amintrelea era om întreg la fire, neleneşu şi lucrul său ştia a-l acoperi şi unde nu gândeai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie, însuşi se vârâia ca văzându-l ai săi să nu îndărăpteze şi pentru aceia raru războiu de nu-l biruia şi unde-l biruiau alţii nu pierdea nădejdea că ştiindu-se căzut gios se ridica deasupra biruitorilor*". Cu toate acestea, mult mai puţine lucruri ştim despre soţiile acestuia, femeile din viaţa lui care l-au ajutat probabil să se ridice pe culmi şi să rămână în istoria noastră.

Evdochia de Kiev

Ştefan nu a avut aşa de multe femei după cum spun unii, ci a avut doar trei soţii : Evdochia, Maria Comnena (Maria de Mangop) şi Maria Voichiţa.

EVDOCHIA Evdochia, era fiica lui Alexandru (Olelko) şi a Anastasiei, rudă cu marii cnezi ai Kievului şi marii duci ai Lituaniei, după tată, şi cu marii cnezi ai Moscovei, după mamă, după bunica sa Sofia era rudă îndepărtată şi cu familia imperială bizantină a Paleologilor. Pe Evdochia, a cunoscut-o la Kiev, în 1457, într-o călătorie pentru a-şi găsi o soţie. Viitoarea doamnă a Moldovei era descrisă ca o tânără blondă, foarte frumoasă se pare, de origine lituaniană sau rusă, ortodoxă. Nunta a avut loc pe 5 iulie 1463 la Suceava, în faţa înaltelor feţe bisericeşti ale Moldovei şi ale curţii domneşti. Însă, doar trei ani mai târziu, în 1466 Evdochia s-a stins din viaţă din cauza unei boli, lăsând pe domnitor văduv. În timpul mariajului lor, au avut doar o fată, pe Elena, care a ajuns nevasta moştenitorului tronului moscovit, Ioan, care a murit în 1490. Ţarul Ioan şi Elena – fiica lui Ştefan, au avut un copil, pe Dimitrie, născut în 1484, care ar fi trebuit sa preia tronul tatălui său. Dar a doua soţie a lui Ioan, Sofia, cu care avea, de asemenea, un copil cu Ioan, Vasile, s-a pus împotrivă deoarece dorea ca fiul ei să preia tronul moscovit. Astfel, în 1502, Elena şi fiul său Dimitrie au fost aruncaţi în temniţă. În luna septembrie a anului 1502, la scurt timp după întemniţare, Ştefan a întrebat de soarta fetei sale, însă i-a fost comunicat faptul că aceasta ar fi deja moartă, fiind de fapt o informaţie greşită, Ştefan renunţând la ideea de a o mai căuta.

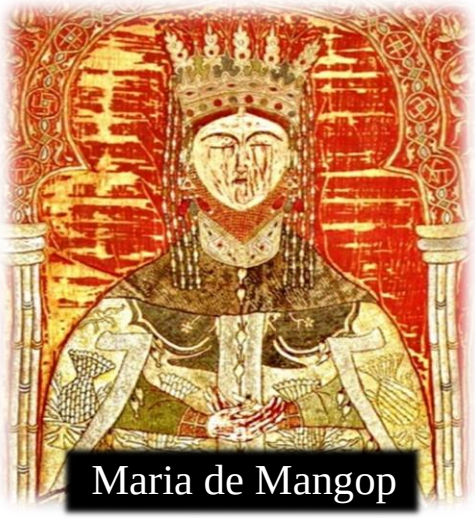
Maria de Mangop

În anul 1505, Elena a decedat, la un an după tatăl ei. Dacă destinul Elenei nu ar fi fost unul atât de tragic, ar fi existat şansa ca ţarii ruşi să fie descendenţi direcţi ai lui Ştefan-cel-Mare, ceea ce ar fi putut schimba probabil întreaga istorie a Moldovei.

MARIA Fiica lui Manoil şi a Anei, care erau descendenţi din familiile imperiale bizantine a Paleologilor şi bulgare a Asăneştilor, nepoata ultimei împărătese a Trapezundului şi rudă cu hanul turcoman al Persiei. Cea de a doua soţie a lui Ştefan-cel-Mare, Maria de Mangop, venea din micul stat Mangop, din Crimeea, care a fost dat ultimilor urmaşi ai dinastiei Comnenilor pentru a se refugia, după căderea Imperiului Bizantin şi a Constantinopolului. Ştefan şi Maria Comnena s-au căsătorit pe 14 septembrie 1472 în noua mânăstire construită în acea vreme, Mânăstirea Putna.

În 1475, turcii au atacat Crimeea, ucigând pe cei doi fraţi ai Mariei, Isac şi Alexandru. Ştefan-cel-Mare pierduse un aliat important la acea vreme. După moartea celor doi fraţi, Maria a suferit foarte mult. De asemenea, Maria mai era afectată şi de faptul că soţul ei era plecat în campanie militară. Bătăliile de la Podu-Înalt şi Războieni din 1475, implicit 1476, au făcut-o pe Maria să creadă că acesta a murit în timpul luptelor. În luna decembrie a anului 1477, după cinci ani de mariaj cu Ştefan, Maria moare în condiţii necunoscute, cel mai probabil din cauza faptului că era bolnavă. Doamna este îngropată la Mânăstirea Putna. Ea i-a lăsat domnitorului doi băieţi gemeni, Iliaş şi Bogdan. Cel dintăi moare în acelaşi an în care s-a născut, 1473, iar Bogdan moare la doar şase ani, în 1479, ambii copii fiind îngropaţi la Mânăstirea Putna.

VOICHIŢA În 1471, Ştefan-cel-Mare a întreprins o expediţie în Ţara Românească. Acesta ia prizoniere pe soţia lui Radu-cel-Frumos, Despina şi pe fiica celor doi, Maria Voichiţa pe care le-a lăsat la curtea de la Suceava. Se pare că tânăra domniţă moştenise frumuseţea tatălui ei, Ştefan îndrăgostindu-se de ea, chiar dacă ea avea doar 15-16 ani, iar domnitorul avea chiar mai bine de 30 de ani. Pe deasupra era şi căsătorit în acea perioadă cu Maria de Mangop. Fie că Ştefan a ţinut un doliu cuviincios după Maria de Mangop, fie că Maria Voichiţa era prea tânără, căsătoria cu fiica lui Radu cel Frumos nu a avut loc decât în 1480. Între miri era o diferenţă de aproximativ 20 de ani, iar Ştefan, fiind văr primar cu Vlad Ţepeş, unchiul Mariei Voichiţa, soţia sa îi era şi un fel de nepoată. Căsnicia celor doi a durat 24 de ani, până în 1504, anul morţii lui Ştefan-cel-Mare. Cei doi au avut un fiu, pe Bogdan Vlad, care a rămas moştenitorul tronului după moartea tatălui său şi două fete, Ana şi Maria-Chejna care au rămas nemăritate. Ana a murit în 1499, iar Maria în 1518. Mama lor, Maria Voichiţa, moare şi ea, la 7 ani după moartea soţului ei, în februarie 1511, fiind înmormântată alături de Ştefan la Mânăstirea Putna. Mormântul acesteia a fost decorat şi împodobit, la fel ca mormântul lui Ştefan, cu o frumoasă piatră sculptată.

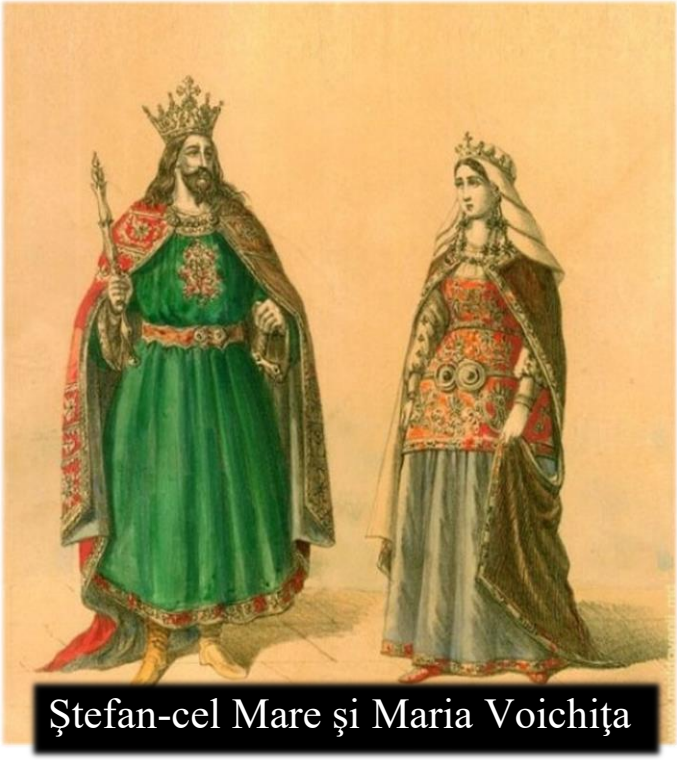
Ştefan-cel Mare şi Maria Voichiţa

Influenţa Mariei Voichiţa asupra soţului a fost destul de importantă, dovadă stă faptul că, după 1487, cei doi au iniţiat construirea mai multor biserici în stilul Putnei: Milişăuţii, Pătrăuţii, Voroneţul, Sf. Ilie din Suceava, Bălineştii, Dorohoiul – unde se află şi un portret votiv al Mariei Voichiţa.

De asemenea, pe lângă relaţiile conjugale ale lui Ştefan-cel-Mare, este cert faptul că a existat cel puţin o relaţie extra-conjugală, cu Maria Răreşoaia, o boieroaică din părţile Hârlăului sau din zona lacului Brateş, căsătorită cu un bogat negustor de peşte, poreclit Rareş, adică cel cu părul rar. Răreşoaia a dat naştere lui Petru Rareş, fiul nelegitim al lui Ştefan. Nu se ştie exact anul naşterii lui Petru Rareş, însă având în vedere că în 1527, când a luat prima oară domnia era deja un bărbat în jur de 40 ani, probabil anul naşterii este situat între 1487 şi 1490. Petru Rareş a dus mai departe vitejiile tatălui său şi a fost singurul fiu al acestuia care a rămas cu adevărat în istorie.

În concluzie, cele trei doamne oficiale ale lui Ştefan-cel-Mare, au fost doamne alese, de o frumuseţe rară la acea vreme. Toate erau de rând princiar, descendente din mari familii domnitoare. Pe lângă iubirea pe care a purtat-o acestor femei, Ştefan-cel-Mare a vrut foarte mult să obţină şi avantaje politice din toate aceste căsătorii şi chiar a reuşit să le dobândească. Cu ajutorul celor trei mariaje, Ştefan a putut găsi aliaţi noi pentru luptele sale, aliaţi care l-au ajutat să învingă Imperiul Otoman în luptele deja celebre pentru orice român. Totuşi, din toate căsniciile sale, niciuna nu i-a adus un moştenitor pe măsură, ci doar relaţia extra-conjugală cu Maria Răreşoaia, care i-a lăsat pe marele domnitor, Petru Rareş.

Alex Barbu

Psihologia Umană

Unul din cele mai mari mistere ale omenirii este vitalul și enigmaticul organ denumit creier. Acesta este foarte interesant, nu doar pentru că are o structură originală, ci și pentru că mintea umană funcționează într-un mod fascinant. Psihologia încearcă să studieze și să experimenteze cu aceste mecanisme ale creierului. Această știință este o modalitate foarte eficientă care ne învaţă lucruri interesante despre oameni şi, de asemenea, şi lucruri deranjante.

Mai jos găsiţi zece efecte psihologice surprinzătoare:

1. Efectul subaprecierii Într-un studiu realizat în 1939, mai mulţi orfani de vârste diferite au fost împărţiţi în două grupe şi le-au fost administrate tipuri diferite de terapie şi îngrijire. Fiecare grup conţinea atât copii sănătoşi, cât şi copii cu probleme de vorbire. Primul grup a primit numai încurajări, în vreme ce al doilea a fost subapreciat. Nu numai că cei cu dificultăţi şi-au păstrat problemele de vorbire, ci și ceilalţi au dezvolat afecţiuni pe care nu le aveau înainte. Asta arată că negativitatea nu numai că nu ajută, dar poate schimba pe cineva în rău.

2. Efectul Bystander Dacă un grup de oameni este martor la un incident, nu înseamnă neapărat că intenţionează să ajute şi aşteaptă ca altcineva să facă primul pas. Acest lucru a fost evidenţiat după moartea lui Kitty Genovese, care a fost omorâtă pe o stradă din NewYork în timp ce 38 de vecini i-au ascultat ţipetele timp de jumătate de oră. Niciunul din ei nu a sunat poliţia. Cercetările au pus în evidenţă un aspect surprinzător: suntem mai predispuşi să acordăm ajutor cînd suntem singuri decît cînd ne aflăm în compania altora**.** Cu cît numărul celor prezenţi este mai mare, cu atît este mai puţin probabil că cineva va interveni. Acest fenomen a fost denumit efectul de trecător (bystander effect).

3. Circuitul râsului Studiile arată că atunci când oamenii sunt nesiguri, ei fac ce văd la ceilalţi. Ăsta e motivul datorită căruia funcţionează circuitul râsului. „*Este amuzant? Trebuie să fie dacă râde toată lumea!*” În jurul acestor întrebări s-au structurat teorii care pot fi grupate, simplificînd, în trei categorii:

• a rîde înseamnă a discredita; râsul este o formă a agresiunii umane, scopul – a denigra pe cineva. Ideea este asociată uzual lui Hobbes, dar o putem întîlni şi la Platon, Aristotel, Cicero. Concluziile sînt împărţite: râsul este bun, împiedicînd tendinţele violente, agresive, sau este răutăcios.

• râsul este rezultatul nepotrivirii, incompatibilităţii a două stări de lucruri. După Kant, “*râsul se datorează trecerii bruşte de la o stare de încordare la ceva gratuit*”.

• râsul reinstaurează calmul, echilibrul, acolo unde acestea au fost afectate de o situaţie tensionată. S. Freud asociază râsul energiei sexuale, se rîde de ceea ce este prohibit.

4. Cutia Adevărului Într-un studiu psihologic făcut la Universitatea Newcastle din Regatul Unit, a fost descoperit că oamenii tind să fie mai sinceri când simt că sunt priviţi, chiar şi de o fotografie. În camera de odihnă exista „Cutia Adevărului”. Când cineva lua o cafea, trebuia să plătească o anumită sumă, însă era totul bazat pe încredere. În unele săptămâni au fost poze cu flori lângă cutie, în alte săptămâni a fost o poză cu o pereche de ochi. În timpul săptămânilor cu privirea lângă cutie, suma strânsă era de trei ori mai mari decât în mod normal.

5. „Superioritatea ochilor” În cadrul unui exerciţiu de discriminare, elevii cu ochi albaştri dintr-o clasă gimnazială au fost separaţi de cei cu ochi căprui-negri. Li s-a spus că cei cu ochii căprui sunt mai buni decât cei cu ochi albaştri. A durat doar o zi pentru ca elevii cu ochi căprui (până şi cei mai timizi) să se comporte superior celorlalţi, iar unii dintre cei cu ochii albaştri au devenit atât de nesiguri încât au uitat abilităţile pe care le aveau cu o zi înainte.

6. Vocile halucinante diferă de la un stat la altul Vocile halucinante, la fel ca şi cele auzite de schizofrenici, par că diferă de la o cultură la alta. În Statele Unite, vocile tind să fie înfricoşătoare şi

ameninţătoare, în timp ce în India şi Africa, ele sunt inocente şi jucăuşe.

7. Efectul depresiei Depresia nu afectează numai mintea, ci şi corpul. Un studiu sugerează că depresia severă „îmbătrâneşte" celulele şi le predispune unor boli specifice vârstelor înaintate sau diferitelor tipuri de cancer.

8. Nu există diferenţe între îndrăgostiţi şi cei cu tulburare obsesiv – compulsivă Conform teoriei unui grup de chimişti de la Universitatea din Pisa, câştigători ai premiului Nobel, nu există nicio diferenţă între oamenii care sunt îndrăgostiţi şi cei care suferă de OCD (tulburare obsesiv - compulsivă). Chimiştii au studiat 20 de oameni care s-au îndrăgostit în ultimele 6 luni, 20 de cazuri severe de OCD şi 20 de pacienţi normali.

Rezultatele au arătat că înfăţişările biochimice ale pacienţilor, care spunea dacă sunt îndrăgostiţi sau suferă de OCD, erau identice între ele, dar nu şi cu cele ale pacienţilor normali.

9. Fenomenul de "Epuizare psihologică" După ora 15:00, comportamentul etic dispare! Un studiu a descoperit că oamenii au şanse de peste 50% să mintă la serviciu în intervalul 15:00-18:00. Este un fenomen conform căruia oamenii şi-au epuizat capacitatea de a rezista tentaţiilor morale de dimineaţă şi care este cunoscut drept „*Epuizare psihologică*".

10. De ce suntem de multe ori indiferenţi faţă de oamenii străzii Un studiu efectuat de cercetătorii de la Universitatea Duke şi Universitatea Princeton poate explica de ce ne este atât de uşor să trecem pe lângă oamenii străzii. Studiile RMN arată că oamenii care privesc alţi oameni activează o reţea în creier asociată cunoaşterii sociale – gânduri, sentimente, empatie etc.

Când ne uităm la oameni care se consideră inferiori (oamenii străzii sau consumatorii de droguri), acea partea a creierului nu funcţionează. Cu alte cuvinte, nu îi percepem drept fiinţe umane. Însă partea cea mai înfricoşătoare este că alte lucruri care pun în funcţiune acea parte a creierului sunt animalele şi maşinile.

11. Dacă nu te încrunți, nu o să fii niciodată supărat Mișcarea mușchilor feței influențează emoțiile pe care le trăiești la un moment dat. Studiile privind injecțiile cu Botox care paralizează mușchii au descoperit un efect secundar al intervenției: oamenii care au fost supuși tratamentului nu mai pot simți nici emoțiile, nu doar mușchii.

12. Muzica ne afectează percepția asupra lumii Ați observat vreodată cum vremea ne schimbă starea de spirit? În aceeași modalitate muzica pe care alegem să o ascultăm ne modifică atitudinea.

13. Anturajul ne afectează percepția La fel ca și muzica, anturajul pe care îl avem ne afectează percepția. Studiile arată că cei care se înconjoară cu oameni pozitivi și fericiți sunt la rândul lor la fel, în timp ce oamenii care se înconjoară cu nefericiți ori persoane negativiste ajung să adopte aceeași atitudine.

14. Nu există multitasking Poate că unii sunt de altă părere și pot chiar oferi exemple realizările proprii pe aceasta parte. Poate că facem mai multe lucruri deodată, însă creierul este conceput de așa natură încât nu se poate concentra pe mai multe lucruri deodată – acest lucru a fost dovedit științific. Chiar dacă se ascultă muzică în timp ce se lucrează, atenția este acordată muzicii, stimulul auditiv fiind aproape ignorat.

Toate aceste lucruri reflectă modalitățile extrem de interesante în care funcționează mintea umană. Reacțiile la diverși stimuli încă sunt studiate, iar psihologia ne poate dezvălui câteva din aceste mistere pe care cercetătorii au reușit să le identifice până în momentul de față.

Ștefania Decu

Dum Spiro Spero
Dum Spero Amo
Dum Amo Vivo

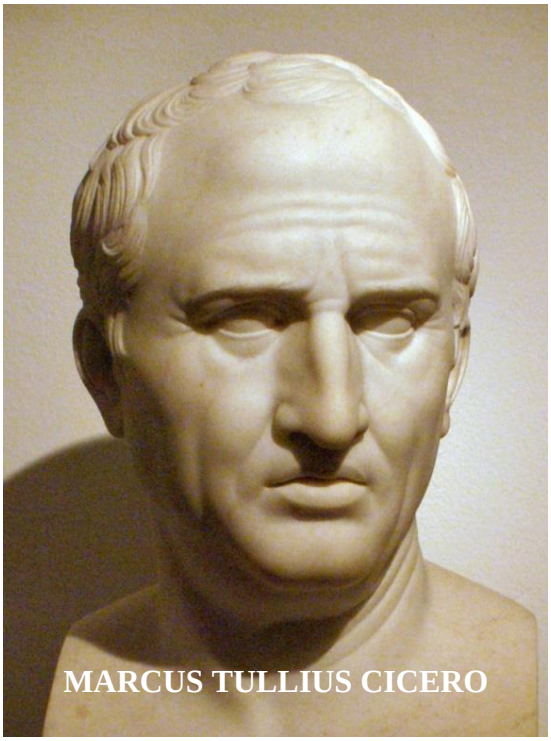

Fiecare om dispune de un infinit interior în care îi place să-şi piardă deznădejdea, în care se întoarce mereu pentru a-şi recăpăta suflul vieţii şi speranţa. Fiecare om simte în cuvinte, fie disperare, fie regăsire, dar cuvintele trebuie depăşite. Fiecare drum parcurs, fiecare gând inspirat de câte un răsărit de soare rătăcitor, fiecare suflu; toate sunt fapte şi toate demonstrează că noi adunăm viaţă şi trăim ceea ce sperăm. Martin Luther King Jr. spunea cândva că "*trebuie să acceptăm o dezamăgire finită, dar să nu pierdem niciodată infinita speranţă*".

Istoria a transformat omenirea în propria sa frică şi i-a răpit toate aşteptările. Cu toate acestea, porţile minţii umane au rămas întotdeauna deschise şi, aşa cum ne închipuim că o mândră cabalină poate sări peste obstacole de neimaginat, aşa şi gândul poate sări peste generaţii, peste ani şi timp şi decădere şi poate răsări în minţi tinere aflate în zarea viitorului. Acest gând se arată astăzi ca o şoaptă îndepărtată şi slab perceptibilă, purtată de multe minţi şi flămânzind pe buzele şi mai multora.

Cât de adânc în hăul veşnic nesătul al timpului îi putem găsi originea? Destul de adânc şi destul de departe, căci ne separă milenii întregi de aceste cuvinte. Le regăsim într-o lume diferită nu cu mult de a noastră, căci, dacă lumile noastre ar fi fost diametral opuse, aceste şoapte nu ar mai fi ajuns nicicând la noi. Aşadar, când, unde şi cum era acel izvor de viitor?

Originarul, aşa cum ne învaţă chiar istoria noastră naţională, se naşte la Roma, iar subiectul nostru de discuţie nu face excepţie de la prezenta afirmaţie. În contextul unei Republici romane sănătoase şi în plină expansiune, literatura ia un avânt nemaivăzut până atunci. Cea mai reprezentativă figură de pe postamentul oratoricii şi creaţiei literare romane ale acelor vremuri este Marcus Tullius Cicero (106-43 î.Hr.).

Activitatea sa literară şi politico-socială s-a concretizat în domenii atât de numeroase, încât Cicero poate fi calificat drept un om universal, "*homo universalis*". El a fost autorul roman care a influenţat în cea mai mare măsură literatura latină şi a rămas în istorie drept unul dintre cei mai prolifici scriitori, întrecându-i în faimă chiar şi pe Seneca şi Augustin.

Cicero a alcătuit o operă impresionantă. Se pot distinge, în primul rând, cele 58 de discursuri ciceroniene care reprezintă o încântătoare armonizare între talentul nativ (*ingenium*), cultura vastă (*doctrina*) şi practica forului (*usus forensis*).

Discursurile sale îmbracă 38 de ani de activitate retorică pusă în slujba cetăţeanului şi a cetăţii, "*de la interesul sau nevoia cărora niciodată nu m-au sustras odihna, plăcerea sau somnul*" (Pro Archia poeta, VI, 12). Între aceste discursuri remarcăm: In Verrem (Împotriva lui Verres); In Catilinam (Împotriva lui Catilina, Catilinarele), poate cele mai cunoscute cuvântări ciceroniene; In Marcum Antonium, cele 14 discursuri pronunţate împotriva lui Marcus Antonius care dorea să urmeze politica lui Caesar.

Cicero este, poate, cunoscut din perspectiva calităţilor sale oratorice care i-au asigurat o carieră plină de înverşunare în politica de la Roma. Cu toate acestea, în spatele acestui politician şi orator vivace se află un suflet de filosof. Cine oare ar fi crezut una ca asta? Indiferent de măsura în care ni-l putem imagina pe Cicero exploatându-şi latura sensibilă în numeroasele sale creaţii, putem totuşi, să-i oferim minţii scriitorului un răgaz şi să ne concentrăm pe o celebră suită de cuvinte care, asemenea cărbunilor încinşi, continuă să ardă în adâncul subconştientului omului: "**Dum spiro spero**" (în traducere, "**Atât timp cât respir, sper**"). Mult timp oamenii s-au întrebat: Nu este oare aceasta esenţa umană, idealul existenţei umane, scopul acesteia? În fond, ce ne mai rămâne atunci când nu ne mai rămâne nimic? Gândul, dorinţa, SPERANŢA că viitorul o să aducă înapoi ceea ce ne-a fost luat sau că, într-o zi, o să ne putem obişnui cu lipsa. Aşadar, sufletul se hrăneşte cu proiecţia speranţei în ziua de mâine, aşa cum spunea chiar Albert Einstein: "*Învaţă din ziua de ieri, trăieşte astăzi, speră pentru ziua de mâine*."

Afirmaţia lui Cicero a colindat timpul şi a cules cele mai frumoase speranţe care constituie fundamentul istoriilor pe care le ştim astăzi. Înainte de orice statut ori renume, este important să ne amintim că marile figuri ale trecutului nostru au fost, în primul rând, oameni, cu propriile temeri şi speranţe; că şi noi, asemenea lor, trăim cu faţa la răsărit şi sperăm să întrezărim la orizont, un viitor intangibil.

În acest caz, putem completa propoziţia după bunul plac, în funcţie de principiile care ne conduc în viaţa de zi cu zi. Putem spune că trăim, iubim, dorim, aspirăm şi e uimitor că atât timp cât respirăm şi avem suflul vieţii în noi, putem face toate astea. Personal, îmi place să cred că "**Dum spiro, scio**" (în traducere, "**Atât timp cât respir, învăţ**"). Consider că imboldul care ne stăpâneşte şi care ne dă un motiv să nutrim răbdare faţă de noi înşine este tocmai dorinţa de a evolua, ideea de a ne vedea pe noi înşine proiectaţi în viitorul acela îndepărtat, entuziasmul de a ne cunoaşte pe noi înşine aşa cum vom fi, mereu nemulţumiţi fiind de felul cum suntem şi cum am fost. "**Omul cât trăieşte, învaţă**"; cine nu a auzit măcar o dată această zicală care expune "actualul stadiu al ignoranţei noastre"?

În consecinţă, fiecare om are dreptul şi libertatea de a da un rost suflării sale, un motiv pentru care fiinţa sa să răzbată prin viu. Speranţa reprezintă motorul care pune în mişcare mecanismele noastre de proiecţie şi coordonata care ne indică orizontul. Speranţa de a revedea soarele, de a aprinde un chibrit, de a deschide o uşă; totul este îndreptăţit. Nietzsche spunea: "*Să te trezeşti dimineaţa, în deplinătatea tinereţii, şi să deschizi o carte – acum asta e ceea ce numesc eu (lucru) vicios!*" Şi dacă nu vom reuşi niciodată să înţelegem adevăratul scop al vieţii noastre? Atunci ce ne vom face? Vom mai putea spera la ceva? Desigur, speranţa moare ultima.

Livia Vilău

”Ca şi moşu Anton Pann,
De prin lume spicuim;
Şi, ca dînsul, ce-am cules,
Ş'altora împărtăşim"

BUCUREŞTI ŞI BUCUREŞTENI DE IERI ŞI DE AZI

Oraşu1 în 1909

Bucureşteni în jurul anului 1910 ***Foto Franz Dushek***

”Înfăţişăm aici un Bucureşti aşa cum i-am pomenit noi acum vreo 70 de ani, fără acel pretenţios cadru didactic în care de obicei se descrie un oraş.

De aceia, ne vom mărgini la o descriere care să fie în de ajuns de lămuritoare pentru cunoaşterea oraşului de acum 60-70 de ani, fără obicinuitul recurs la introducerea descriptivă cu care se înfăţişează un oraş de însemnătatea Capitalei unei ţări şi vom începe cu Bucureştii căruia geografiile din vremea aceia nu-i atribuiau mai mult de 125.000 de locuitori, Capitală a unei Românii căreia aceieaşi geografi nu-i recunoşteau mai mult de cinci milioane de suflete, Capitala străbătută de o Dâmboviţă ce se plimba prin oraş fără nici un căpătâi, pe străzi întortochiate ca şi ea, trecând pe lângă gardurile şi împrejmuirile şi locuinţele cetăţenilor, iar când se mai şi umfla după niscai ploi milostive, îşi plimba apa murdară de toate impurităţile, prin curţile, prin pivniţele chiar locuinţele oamenilor. Capitala fără canal, fără lumină, cu băltoace aproape permanente, afară de secetoasa lună a lui cuptor, baltoace cu lintiţă verde pe suprafaţa apei în care orăcăiau broaştele şi bâzâiau ţânţarii propagatori ai malariei, boală ce te lua în primire de cum scăpai dela sânul doicii. Capitală cu străzi strâmbe, fără nicio aliniere, fiindcă cetăţenii când clădeau, îşi aşezau casele unde vreau şi cum vreau; unul ieşea cu doi-trei stânjeni în drum, altul se retrăgea cu tot atâţia sau cu mai puţin, aşa că din punct de vedere urbanistic şi arhitectonic, oraşul metropolă era o monstruozitate. Capitala luminată pe străzi cu petrol, iar în locuinţe cu lumânări de seu cu respectivele mucări rare ori cu lumânări de spermanţet sau cu lămpi cu petrol în locuinţe mai înlesnite şi mai cu seamă la petreceri, sau reuniuni. Încă ne putem închipui ce ridicolă ar părea cititorului de azi o dare de seamă de pe vremea aceia, în care s'ar descri o recepţie în saloanele luminate a giorno, făcându-şi o idee ce fel de a giorno trebue să fi fost de pe urma unei aşa de generoase contribuţii de lumina provenită dela... seu, spermanţet şi gaz.

Pavaj nu se pomenea în Bucureştii din vremea aceia. Două-trei străzi cu bolovani de râu pe la centru, iar în restul oraşului şi mai cu seamă pe la periferie. Şosele cam cum ar fi azi cele judeţene, poate chiar mai rău întreţinute decât acestea pe alocurea, iar cu stropitul lor era însărcinat Cerul când binevoia să se milostivească, în care caz dacă dispărea praful, se înfiinţa băltoacele sau în cel mai fericit caz mocirlele, iar gunoaielor li se dau foc prin curţi ca la ţară şi operaţia aceasta nu binevoia să se întâmple decât o singură dată pe an şi anume primăvara.

Ba ca să fim drepţi, exista un serviciu de curăţenie pe străzile din centru: vreo duzină de măturători în solda primăriei, cari de cu miezul nopţii până spre zori măturau cu nişte tărnuri late cu cozi lungi străzile dela centru, cărora însă nu le venea rândul decât o dată pe săptămână, ele fiind vreo douazeci de toate în cartierele roşu şi galben, iar măturătorii prea puţini pentru ele.

Avea în schimb şi bunurile ei viaţa aceasta de patriarhal orientalism; nu plătea bucureşteanul chirie, fiindca nu existau chiriaşi pe cari i-am apucat ceva mai târziu. Cât de nevoiaş să fi fost cetăţeanul, îşi avea bârlogul lui; de aceia întâlneai des pe atunci în Bucureşti, o casă mai arătoasă alături de una în paiantă cu o odaie şi o tindă, aşezată într'o curte ce intr'unele cazuri atingea suprafaţa a două-trei prăjini, ba chiar apropia un pogon.

E lesne de închipuit cu câtă uşurinţă se făcea pe atunci serviciul de pază de zi şi de noapte, căci erau, chipurile, două echipe de sergenţi de stradă: de zi şi de noapte ca şi astăzi, reduse bine înţeles, dar îndestulătoare faţă de limitata întindere a clădirilor pe suprafeţe spaţioase şi aproape inexistente ca înălţime, mai ales comparativ cu înălţimile construcţiilor actuale ce tind să atingă proporţiile zgârîie-norilor de peste Ocean.

Iarna nu se ridica zăpada de pe străzi, aşa cum se procedează astăzi; s'ar fi revoltat proprietarii de grajduri cari îşi vedeau periclitată agreata perspectivă a săniuşului.

Piaţa, slavă Domnului, belşug şi ieftinătate ca în basme: se mânca pentru doi lei masa la birturi bune, cam 90, 100 şi 120 lunar în abonament, iar în casă, o familie obicinuită, mânca o zi întreagă dintr'o coşniţă ce nu costa de multe ori nici patru lei. În casa părintească am pomenit dându-se bucătăresei pentru târg o rublă (4,75 lei) pe timpul războiului din 1877, iar bucătăreasa se înapoia cu toate târguielile pe ziua aceia şi mai aducea şi rest…..

..... Pe atunci se gătea mai numai cu seu de vacă, ceia ce necesita încălzitul farfuriilor iarna şi se gătea cu seu chiar la casele în cari cămara gemea de unt topit care se întrebuinţa numai la anumite feluri. …

… Circulaţia era şi ea cam tot aşa de primitivă şi de redusă: în Capitală nu existau acum 70 de ani mai mult de o sută de birji, nefiind de altfel nevoie de mai multe, mai toate casele înlesnite având trăsuri proprii, iar cine din ele n'aveau, se serveau de luxoasele şi elegantele birji ale muscalilor ce se reţineau cu ora pentru vizite şi cu luna pentru vizitele medicilor cu clientela numeroasă. Curse la gări (Nord şi Filaret) se făceau foarte rar, nefiind pe atunci la început decât o singură linie Bucureşti-Giurgiu cam de 75 km., iar ceva mai târziu o a doua Bucureşti-Ploieşti de 60 km. prelungită mai târziu până la Sinaia unde îşi alesese reşedinţa de vară Domnitorul Carol I în câteva chilii din mânăstire, amenajate pentru reşedinţă; iar după trecere de câţiva ani, linia aceasta a fost prelungită până la Predeal unde se afla vama dintre noi şi Austro-Ungaria.

Circulaţia ceva mai pronunţată în interiorul Capitalei, era doar prin Lipscani, str. Carol, Podul Mogoşoaei, actuala Cale a Victoriei, la şoseaua Kisselef şi pe lângă cele doua pieţe existente atunci: Piaţa Mare şi Piaţa Mică (Amzei). În afara de acestea, circulaţia era foarte redusă, chiar prin cartierele mai animate, cum erau de pildă: Batiştea, Icoana, Mântuleasa, Dorobanţi. Şi ne putem face o idee de redusa circulaţie din vremea aceia, aflând amănuntul că lumea asista nescandalizată cum pe Podul Mogoşoaei (Calea Victoriei) în fiece primăvară şi toamnă treceau nesfârşite turme de oi cu tot convoiul lor de baci, câini şi măgari, pe vremea and urcau la munte sau coborau la câmp la iernat. Era o priveliişte cu care ne obicinuisem şi pe care mulţi din noi am privit-o, aşteptând să se liniştească praful stârnit de turme, ca să putem traversa strada, fiindcă pe atunci nu se cunoştea stropitul străzilor.

După cum se vede, Capitala era acum vreo 70 de ani, aproape în întregime un oraş oriental, fără nici un împrumut dela stilul oraşelor apusene, dela care de altfel maimuţăream moda, port, obiceiuri, limba şi limbuţie, dar mai nimic din bunurile civilizaţiei lor. Era un oraş redus la aproximativ a opta parte din populaţia lui de azi, la un sfert din suprafaţa actuală, deşi avea două sectoare în plus peste actualele galben, negru, albastru şi verde, pe desfiinţatele roşu şi alb, iar toată periferia de atunci, peste care s'au suprapus decorativele cartiere Filipescu, Bonaparte, Domeniilor, Parcul Carol, şoseaua Jianu, Davila, Cotroceni şi alte asemenea renăscânde cartiere înconjurătoare astăzi, toată această periferie era atunci un Bărăgan pe care vara păşteau vitele sau se semăna porumb, iar iarna îl cutreerau haitele de lupi, cari când erau înflămânzite, intrau mai adânc prin curţile dela periferie după pradă.

Casa de la mahala Colectia Muzeului Municipal

Fireşte, de atunci, pe măsură ce vremea s'a scurs, oraşul a evoluat, la început în ritm încetinit, chiar foarte încet, iar mai târziu şi în deosebi după pacea din 1918 tot mai accentuat, până mai deunăzi, când evoluţia s'a făcut în ritm, l'am putea numi vertiginos, dacă ţinem seama că anual se clădeau 3-4 mii de construcţii noui, mai cu seamă sub ultimii primari, cari au pus răzbit târnăcopul în funcţiune, ca să poată scoate din oraşul oriental de acum câteva decenii, metropola apuseană de astăzi pe care o admirăm cu regretul de a nu fi evoluat în stilul autohton, ci într'unul cu totul străin, de sufletul şi ochiul nostru. Şi în astă privinţă, ne gândim cu explicabilă strângere de inimă, ce câştig binecuvântat ar fi fost pentru metropola de aproape un milion de suflete a unei ţări de patrusprezece milioane, cifra se sporeşte pe fiece an, dacă prefacerea aceasta ar fi rămas tot la uriaşa proporţie americănească de astăzi, însă cu respectul stilului nostru, adică, un zgârîe nor tip bufetul de la Şosea, sau tip Minovici dela Şosea, sau tip casa general Iacob Lahovary de pe strada cu acelaş nume, sau dacă aceasta n'ar fi fost cu putinţă - şi ne întrebăm de ce - cel puţin să se fi păstrat neatins un cartier din toată Capitala, ca să poată sluji ca termen de comparaţie între trecut şi prezent, dacă nu pentru noi, pentru tineretul nostru mai ales, cel puţin pentru streinul care ar fi vrut să se documenteze; să fi rămas neatins baremi un cartier, din alăturarea câtuia cu marea majoritate a restului americănesc, să reiasă în simpatică evidenţă patriarhalul stil arab al vechiului oraş, cu "*case mici, dar în cari locuiau oameni mari*", însă cu curţi şi grădini spaţioase cu aer şi lumina multă, cu verdeaţă din belşug, cu mireazmă de flori şi umbra de pomi roditori ce nu se mai întâlnesc azi în vechia cetate a lui Bucur Ciobanul, flori cu cari ne-am pomenit, rozeta, vanilia, floxul, portolaxul, lămăiţa, pe cari nu le mai zărim azi în nici o grădină, înlocuite fiind cu altele necunoscute până mai deunăzi, tot aşa precum unii din pomii roditori de odinioară nu-i mai întâlnim în cuprinsul oraşului nici chiar la proprietăţile cărora le-a mai rămas un petec de curte sau de grădină."

Aurelian Ene

Extras din BUCUREŞTI ŞI BUCUREŞTENI DE IERI ŞI DE AZI, autor VICTOR BÎLCIURESCU, Editura "Universul", Bucureşti, 1945

Despre Mitică, cu dragoste

Mircea Constantinescu, *născut la 18 iulie 1945 la Târgovişte, a absolvit Liceul „Ienachiţă Văcărescu" din Târgovişte în 1963. A urmat apoi cursurile Institutului Pedagogic Bucureşti, încheiate cu dublă licenţă, în „Biblioteconomie" şi „Bibliologie", în 1966. În 1972, a absolvit Facultatea de Sociologie la Universitatea din Bucureşti, fiind licenţiat în „Sociologia culturii". A lucrat ca sociolog şi bibliolog. A debutat literar cu versuri în revista Amfiteatru, în 1966, care, în 1968, i-a acordat premiul pentru debut.*

În 1968, a debutat editorial cu proza scurtă în volumul „Ciudăţenii de familie". A fost membru al comitetului secţiei de proză al Asociaţiei Scriitorilor Bucureşti, al Comisiei Sociale a Uniunii Scriitorilor, al juriului Concursului Naţional de Literatură „Moştenirea Văcăreştilor".

Totodată, Mircea Constantinescu a fost distins cu premii ale Societăţii Scriitorilor Târgovişteni.

Dintre scrierile sale de proză se numară: „Ciudăţenii de familie" (1968), „Cancerul blond"(1970), „Smog"(1971 – lucrare retrasă din librării/ biblioteci, figurând într-un index promulgat de „revoluţia culturală" ceausiştă), „Amurgul levantinilor"(vol. 1- 1978, vol. 2 – 1981), „Îşi amintea de Casablanca" (1984), „Aleargă pentru viaţa ta" (1985), „Au fost odată ca niciodată"(1987), „Români, vă ordon să staţi la coadă"(1997), „Impozit pe viaţă"(1998), „Te rog să mai trăieşti puţin"(1998), „Stand-by"(2002), „Spovedanii"(2005) şi „Cu noi în cârcă, Europa"(2012).

În proza non-ficţională, se numără volumele: „Cum îndemult Bucureştii petreceau"(1977), „Când toca la Radu-Vodă"(1992), „După Bucureşti, potopul…"(2002), „Tropăind prin Spaţiul Schengen"(2006), „Oraşul de la parter"(2009), „Noaptea, când toate blondele sunt brunete"(2010) şi „Ronţăit de viu"(2012). De asemenea, a scris şi eseurile „Triumful lui Făt-Frumos"(1979), „Vedeta"(2001) şi „La început a fost tăcerea" (2006).

CINE E … MITICĂ?

"Bucureşteanul este o specie rară de cetăţean. Bafta ghinionului său e să nu fie plăcut de mai toţi nebucureştenii. Cusurgiu ca puţini alţii. Bârfitor cât cuprinde. Palavragiu de Parlament şi de "una mică la varice". Chibiţ şi ţuţer înnăscut, dă sfaturi oricărei mutre scuipând seminţe. Înalţă şi coboară stelele sportului şi artei cum în copilărie manevra zmeiele fugărite de curentul maidanagiu de Colentina, de Rahova, de Chitila.

Vede adesea stele verzi, stele pe epoleţii oficialilor, stelele strălucinde dintr-o cinzeacă. Stelele bolţii le lasă moftangiilor atinşi de ibovnicie sau câte unui Rică Venturiano, "*studinte-n Drept şi publicist*" Trebăluitor printr-o urbe nu tocmai bătrână dacă vă gândiţi la capitale precum Roma sau Atena sau Babilon, se ridică la grai şi gesticulaţie civică înţepat cu seringa unui orgoliu nemăsurat, pretins de apartenenţa lui la o cetate uriaşă, pentru alde românii europeneizaţi recent, o cetate numeric impozantă, fruntaşă în acest coltuc de Rai indecent, inclement. Când şurubăreşte, când visătoreşte, când se vâră-n amoc sau amoruri, bucureşteanul îşi descântă liniile palmei căutindu-şi antecedente astrale.

Fie că şi le găseşte, fie că nu, dacă-i purtător legal de fustă se încumetă să se-ncreadă în gânguritul frenetic lacrimonios al ghicitoarelor de pol şi sută, mai cu seamă-n gitane-n vârful limbii şi-n cerul gurii lor bolborositoare, iar daca-i purtător firesc de şalvari, bucureşteanul se cutează a se războ la crâşmă sau în taverne, curajul său începând şi terminându-se cu formula "*fi-mi-ar norocu' să-mi fie!*"...

Viaţa indiferentă, crudă adicătelea, îl calcă pe bombeu ca pe oricare altul. Viaţa din pingele şi cârnat şi vin desfrunzit îi promite de azi pe mâine verzi şi uscate. Zarul îi arată, rareori, şase-şase. Chinta regală nu-i iese decât o dată-n viaţă, şi-atunci potul e nemernic de scăzut, ca obrazul unei ibovnice, ţăndării ieri, părăsite azi de toţi contribuabilii.

Totuşi bucureşteanu1 ăsta naiv de parşiv, başca vanitos şi pârdalnic şi cusurgiu, rezistă ibovnicei abandonate de teşchereaua pariorilor ambetaţi. Prin urmare şi pe cale de consecinţă, bucureşteanul ăsta naiv

îşi scrijeleşte pe tenul brăzdat de-un Bărăgan bezmeticos şi-n cugetul efemer pângărit de bafta ghinioanelor ghiurghiuliile ideograme stoice.

Astea 1-au salvat de perşi, de romani, de greci, de goţi, de huni, de otomani, de germani, de ruşi. De toţi alogenii antropofagi. Căci Bucureştii nu au fost născuţi abia pe timpii lui Ţepeş cel dat dracului atunci doar sunt consemnaţi pe hrisov, nu, Bucureştii (evident, nu sub aspectul modern al urbanităţii) convieţuiesc din timpii turnirurilor de care romane şi ai luptelor de gladiatori; nu se numeau astfel, nu purtau nici un nume, precum un zeu al Tăcerii Istorice Inclemente.

La cârciuma satului Nicolae Vermont, 1915

Dacă nu cumva sunt contemporani cu descălecatul unor Romulus şi Remus. Platoşele şi scuturile romane fură mai destoinice. Asta-i tot. (În cuvintele jurnalistice de azi, este ca şi cum România s-ar compara cu forţele militare ale Puterilor Nucleare). De ce au rezistat obrazul şi sufletul? Până când?

Ce şmecherie cu ghivent sau care soz au ocrotit urbea precum larii pe latinii habotnici?... Îndrăznesc o ipoteză-răspuns: pe bucureştean îl salvează, azi ca şi alaltăieri şi poimâine, dorul de ducă.

Cu un amendament priincios: dorul-de-ducă-deacasă-până-la-crâşma-preferată, cu sau fără treabă, cu sau fără gologanii trebuincioşi, cu sau fără consoarta ori ibovnică, bucureşteanul l-a sfinţit cu acatiste şi pumni orali sfioşi sau convingători.

El îşi face vânt sau se lasă purtat de crivăţul unui sânge izbăvitor: "sângele ursului", "doi ochi albaştri", "săniuţa", "vin de buturugă", "vin de surcele" etc., etc.

Bucureşteanul suferă adânc dacă nu are pe umerii cui să-si reverse neodihna, ispitirile satanice ale unui spirit de gaşcă, volbura pornirilor colerice sau doar sentimentale.

Crâşma i-apare drept sanctuarul unde se poate pocăi sau izbăvi de doruri şi păcate reale sau numai închipuite paranoia nu-i meteahna nouă, pornise cândva ca nălucire şi s-a spart în vrajba-cu-sine a poeţilor şi văcsuitorilor de microfon şi estradă iar altarul ei, altarul e chiar tejgheaua sau mescioara închiriată cu ora, cu zbangul de scuipat în palma aldămaşului, închiriată şi cu deceniul, cu veacul şi închilotată în muşama ordinară sau pânză de Damasc.

Crâşmăriţa, musai femeie protuberantă, sultăneşte peste stabiliment. Ea se dă pe spate, poltronă dar şi gingaş de voitoare, călcată find de cocoşii agiei, ai lui Vodă Cuza, după ce funcţionarii publici ai lui Vodă Caragea spălaseră putina lăsând plocon limbii curente epicenul Domniţa Ralu, cea mai pehlivana *'telectuală* din urbea moşită, chipurile, de-un cioban mioritic.

Crâşmăriţa, cum spuneam, o ştie bucureşteanul că-i dârză-n ţâţe şi şolduri şi tuciurie în smocul smotocit doar de flăcăul făgăduit, făinoasa-n obraz şi zgomotoasă-n trup, şi că osteneşte, din zori până-n buricul nopţilor agitate dirijând orga şi corul ministranţilor angajaţi întru credinţă şi fidelitate. Bucureşteanul, prin urmare, înţelege să absolve orele de curs, orele de seminar propuse de asemenea universităţi populare. Diplomele de absolvire nu sunt înramate prin odăi, la loc de cinste, ci numai cinstite cum se cuvine: "*Băiete, încă un rând!*" ori "*Ţal, fă-mi întristarea, că mă grăbesc!*"

Aurelian Ene

Fragment din ORAŞUL DE LA PARTER, autor Mircea Constantinescu,
publicat la Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2009

Cântecul care ne-a unit pentru o noapte

Coperta originală a discului, 1939

Pot să recunosc că la început nu am ştiut cum să încep această povestire despre un cântec. Să mă refer strict la sentimentele pe care ni le transmit versurile acestui cântec de dragoste, sau să o integrez în tot haosul celui de-al doilea război mondial?

Am ales să vorbesc din ambele puncte de vedere pentru că amândouă au o semnificaţie specială în istoria unui mare success muzical, îndrăgita piesă "Lilli Marlene". Cântecul are o poveste impresionantă; este cântecul unui soldat ce îşi aminteşte romanticele întâlniri cu iubita lui, Lilli Marlene, în faţa unei cazărmi cu o poartă mare, slab luminată de un simplu felinar agăţat de un stâlp, care crea atmosfera perfectă pentru o ultimă întâlnire, dar care nu a mai avut loc. Versurile au fost scrise în 1915, în timpul Primului Război Mondial, de către Hans Leip, un profesor din Hamburg, care fusese recrutat de către Armata Imperială Germană. Poemul a fost publicat, ulterior, sub denumirea "*Cântecul unui tânăr soldat de gardă*"'. În 1938, versurile au fost puse pe muzică de Norbert Schultze. Înregistrările făcute de Lale Andersen în 1939 şi mai apoi de Marlene Dietrich, au făcut ca melodia să devină şi mai cunoscută. A devenit populară în ciuda opoziţiei regimului nazist, şi mai ales a lui Joseph Goebbels, ministrul propagandei, care considera că "Lilli Marlene" nu e destul destul de milităroasă. Goebbels ar fi vrut ca melodia să aibă un ritm de marş. Interpreta cântecului, Lale Anderson a fost acuzată de simpatii pro-evreieşti, iar compozitorul Norbert Shultze a primit domiciliu obligatoriu fiind acuzat la rândul său de atitudine pacifistă, aproape de "trădarea intereselor naţionale".

În anul 1941, trupele germane aveau la Belgrad un post de radio care emitea spre trupele aflate în Africa de Nord. În urma unui bombardament aliat postul a fost grav avariat. Comandantul postului de radio, locotenentul Karl-Heinz Reintgen, a găsit o ladă care conţinea multe discuri de vinil, unele distruse, dar la fundul cutiei, un disc era intact, Lale Anderson cu melodia "Lilli Marlene". Oficial cântecul era interzis, dar cum nu prea mai avea ce să transmită, melodia a fost difuzată de la Radio Belgrad. Trupele germane de pretutindeni cereau tot mai insistent acest cântec. Însuşi mareşalul Rommel a cerut ca "Lilli Marlene"să fie difuzată în fiecare zi, la aceeaşi oră, de la începutul până la sfârşitul celui de-al doilea război mondial. În faţa acestei situaţii, Goebbels a fost nevoit să-şi schimbe atitudinea şi a permis difuzarea discurilor cu înregistrările lui Anderson. Postul german Radio Belgrad era recepţionat şi de trupele aliate plasate în zona Mării Mediterane, astfel că în scurt timp a devenit cântecul favorit al soldaţilor din Armata a 8-a, mai întâi cu versurile în limba germană. Un grup de soldaţi britanici a fost mustrat de publicistul Jimmy Phillips că interpretează un cântec în germană, astfel că au scris o versiune în limba engleză. Phillips şi Tommy Connor au realizat "traducerea". Versurile în versiunea engleză difereau faţă de cele originale ale lui Leip. Este mai degrabă o versiune dulce-amară, o imagine despre o iubită aflată departe, decât o declaraţie anti-războinică.

Anne Shelton a înregistrat versiunea engleză şi postul de radio BBC l-a difuzat cu entuziasm, conferindu-i statutul de "hit" în Marea Britanie. "Lilli Marlene" a fost interpretată şi în franceză, iar în 1943, Marlene Dietrich a cântat melodia peste tot în Europa răvăşită de război.

"Lilli Marleen"' îndulcea viaţa grea a soldaţilor în timpul războiului, făcându-i să uite pentru puţin timp de împrejurările în care se aflau. Melodia structurată în cinci strofe printre care se strecura şi câte un mic refren."Lilli Marleen" le oferea o evadare din realitatea crudă a războiului şi le amintea de iubitele şi familiile lăsate acasă, precum şi de frumuseţea sentimentelor umane, într-o lume a războiului în care erau conştienţi de valoarea fiecarei clipe trăite şi de ziua de azi, care pentru ei, ar putea fi chiar ultima zi din viaţă.

Un veteran al celui de al Doilea Război Mondial ne povesteşte că unitatea sa a ajuns la podul de peste Rin, de la Remagen, pe care l-au găsit încă intact, şi care a devenit miza unei bătălii încrâncenate. Noaptea a venit ca o bine cuvântare şi o linişte nefirească a luat locul exploziilor şi pârâiturilor de mitralieră. Rinul despărţea cele două linii avansate. Deodată, din liniştea nopţii a răzbătut, adusă de vânt, o melodie de pe malul german, cântată de soldaţi care poate nu vor mai apuca noaptea următoare. Americanii au ascultat în germană ''Lilli Marlene''. Când ultimele versuri s-au stins peste ape, de la celălalt capăt al podului, santinelele şi camarazii lor americani, au început să cânte "Lilli Marlene" în engleză…

Ce bine ar fi fost dacă războiul se termina la Remagen, iar "Lilli Marlene"ar fi fost tratatul de pace!

Dacă citiţi revista on-line, urmaţi link-ul ca să ascultaţi cântecul în limba germană, interpretat de Marlene Dietrich
https://www.youtube.com/watch?v=qR-nGIJAaw4

Diana Stoica

ALTĂ MAŞINĂ A POPORULUI?

O privire în oglinda retrovizoare Acolo vedem o Europă ce abia își revine după războiul care a răvășit-o de-a lungul și de-a latul. În reconstrucție de sine și de speranță, Europa cumpară ”vise de 15 cenți” din vitrina filmelor americane, de unde le surâdea ”*american way of life*”. Filme cu happy end și cu nelipsitele blonde frumoase alături de mașini ca în filme. Mașini mari și strălucitoare, nichelate, cu fotolii din piele, unele chiar și decapotabile, din ale căror radiouri răsună muzica nebună a anilor ‘60, mașinile americane au luat mințile europenilor.

Carburanții scumpi, orașele vechi - cu străzi înguste în cartiere aglomerate -, prețurile mari și veniturile mici au determinat producătorii de autoturisme de pe bătrânul continent să apeleze la modelele interbelice pe care le-au redesenat cu zgârcenie. Și toate astea pentru relansarea lozincii de ”*Automobil al poporului*”, în contrapartidă cu logo-ul lui John Ford, ”*O mașină pentru fiecare*”.

Viitorul începe acum! Constructorii care au pus Europa pe roți, Deutz și Daimler, Joseph Porsche, Andre Citroen și Louis Renault, Agnelli și Enzo Ferari, redau pofta de viață tinerilor de atunci care nu voiau să își mai aducă aminte de război, dar fac concesii și celor care au păstrat nostalgia elegantelor automobile interbelice. Volkswagen revine cu Beetle, Renault 4 ajunge la inima francezilor al căror suflet a fost deja furat de uluitorul Citroen 2CV, iar italienii uită de înghețata care se topește în pahare mângâind tandru Fiat 600, toate la dimensiuni și prețuri europene. Dar vine o vreme când viitorul dă năvală și în Europa, iar vântul schimbării trimite mașinile despre care v-am scris în categoria ”Classic cars”

Dar de unde să începem? *Piața mondială este sub stăpânirea americanilor*, aici Ford, Oldsmobile, Pontiac, Buick, NASH, Cadillac, Chrysler, Dodge, Chevrolet și câte și mai câte altele ocupau masa cea mare, unde nu mai era nici un scaun liber.

Nivelul dotărilor și performanțele automobilelor americane nu aveau rivali. Ca să vă lămuriți, iată un exemplu. În **aprilie 1955**, **NASH oferă ”mașina tuturor viselor”**. O mașină de familie cu un propulsor puternic, cutie de viteze automată (Ultramatic Drive), parbriz panoramic, fotolii confortabile pentru 6 pasageri, faruri performante, radio HI-FI stereo, AC All Seasons cu filtre pentru praf și polen, opțional se oferea direcție și frâne servoasistate, geamuri-față acționate electric. Nimic din toate aceste dotări la mașinile europene.

NASH HEALEY model 1955

Calitatea mașinilor americane era atent urmărită de specialiști, apreciată de ziariștii de specialitate, analizată în reviste ale pasionaților de automobilism, în raliuri și pe circuite (vezi Daytona) se testau noile caroserii și performanțele motoarelor. Asta se întâmpla pe piața americană, unde *oferta depășea cererea*. La calitatea ridicată a automobilelor de peste ocean a contribuit și sistemul instituit de Ford în uzinele sale – *oamenii lui Ford* - generație după generație de muncitori specializaţi pe liniile sale de montaj, salarii mari care au înfuriat competitorii, dar care motivau muncitorii, prime pentru liderii sindicali în scopul reducerii conflictelor sociale, mașini Ford pentru muncitorii săi - cei mai exigenți controlori ai propriei activități.

Călcâiul lui Achile Europenii nu își puteau permite să viseze la exporturi de mașini în S.U.A. din cauza asimetriei tehnologice, cumpărătorii europeni nu puteau decât să viseze la o mașină americană. Consumul de carburant/100km și dimensiunile mașinilor produse în S.U.A. erau nepotrivite cu cerințele potențialilor cumpărători de pe bătrânul continent. Europa răvășită de război se refăcea economic și avea nevoie mai degrabă de autoutilitare și autovehicule grele decât de automobile.

Dar nu era interzis să visezi. Doamne, ce vis frumos! Un Cadillac Eldorado…alb…decapotabil…parcat în fața casei spre disperarea posesorilor de Fiat 500, care nu mai aveau loc sa treacă pe lângă mașina ta

și se holbau dement la MAȘINA TA! Dar domnișoara care ți-a refuzat cererea la o întâlnire, ce față a făcut când te-a văzut la volanul minunăţiei tale!? Trezireaaaaaaaaaaa!

În SUA, anii ‘60 au adus tulburări sindicale și un lanț de greve care au atras după ele probleme financiare pentru marii producători, reducerea bugetului pentru cercetări și investiții în tehnologie, a crescut prețul mașinilor și al carburanților, iată doar câteva dintre cauzele care au redus cererea internă și exporturile. Dar pe americanul de rând, cel mai mult l-a durut creșterea prețului carburanților.

Acum au atacat piața americană japonezii cu mașini de clasă medie și mică, consumuri mici și cu o grijă sporită pentru calitate și mediu. Americanii nu înțeleg nimic din mutarea japonezilor și răspund aiurea cu protecționism vamal, apoi au introdus cote de import. Toyota dă șah perpetuu regelui american și deschide uzine în S.U.A., fapt care i-a ajutat să evite embargoul. Japonezii au scos din șomaj specialiștii și muncitorii disponibilizați din industria auto, pe care i-au atras în California și Texas unde au profitat de taxele și impozitele mai mici pentru investiții, acesta fiind începutul sfârșitului pentru giganții auto din Chicago-Detroit, prea mari pentru flexibilitatea necesară momentului. În flancul estic, atacă europenii, cu un nou concept - *dimensiuni medii, consum redus și un design novator*. Aici producătorii francezi au avut și ei un cuvânt de spus.

Renault atacă Încă din anii ‘50 se producea modelul **Renault Dauphine.** Dauphine înseamnă ”prima moștenitoare” și, la propriu, a preluat elemente de la de R4 CV, stilizat de Luigi Segre de la Carrozzeria Ghia, care a desenat linii longitudinale rotunjite, faruri rotunde, prize de acces ale aerului de răcire pentru motor în portierele posterioare, bări nichelate spate și bară de calandru originală preluată și de modelul R8. Vorbim de o mașină din clasa economică, un sedan cu 4 uși, cutie de viteze manuală în 3 trepte și motorul de 845 cc plasat în spate, ca la modelul Renault 4CV. Renault Dauphine a fost produs până în 1967. Începând din anul 1965 Renault lansează un model din clasa medie, **R16**. Modelul nou rupe tradiția mașinilor cuminți, cu linii rotunjite, tracțiune spate și performanțe modeste. **R16** are un stil inovativ, introduce hatchback-ul pentru un model din clasă medie dar și conceptul ”*totul în față*”; tracțiunea față, aduce după sine suspensia pe bări de torsiune și amortizoare cu aer și arcuri elicoidale pe puntea spate(vezi FIAT600-1957). De aici și poziția aerodinamică în static, cu centru de greutate mai coborât pe puntea față, dar care se modifică la încărcare, portbagaj generos. În treacăt spus, Citroën avea pe planșetă un hatchback dar au renunțat imediat ce au văzut **R16**, așteptând reacția publicului la acest nou model de caroserie, iar eventualele oale sparte să cadă în curtea Renault. Și mai apoi, cei de la Citroën aveau pe benzile de montaj modelul DS pentru care comenzile acopereau cel puțin un an de producție.

Paris Motor Show, în octombrie 1969, publicul face cunoștință cu noul model al lui Renault, **R12**.

Locul lui R12 Locul lui este între Renault Dauphine și R16, sedan cu 4 uși, dotată cu un propulsor de 1289 cc de 60 HP care putea asigura o viteză maximă de 145 km/h. Motorul așezat longitudinal în fața cuplului de roți anterioare a permis grupului de transmisie o poziție la podea a levierului cutiei de viteze, spre deosebire de plasarea acestuia pe coloana volanului ca la R16. Nu ar fi fost dificil de adaptat motorul de la R16, care ar fi putut deveni un competitor bun pentru cumpărătorii care ar fi plătit mai mult pentru modelul 303 de la Peugeot. Inginerii de la Renault au preferat să aducă motorul din 1962 de la R8/R10 la 1289 cc pe considerente de preț. Cutia de viteze manuală în 4 trepte și automatică cu 3 viteze. Alte elemente componente ale motorului nu au fost actualizate, fapte care au creat probleme de mentenanță și costuri de întreținere mai mari. Încă de la început suspensia independentă pe cele patru roți nu a fost apreciată de către unii dintre comentatori. Revista *Road & Track* a fost critică cu motorul supărător de zgomotos, absența servo-direcției pe care o considera o eroare de proiectare(servo-direcția intră în oferta standard în S.U.A.); de asemenea, nu au apreciat sistemul de ventilație interioară. La Paris a fost prezentată varianta cu 4 uși **R12 L** și varianta de lux TL. În varianta TL scaunele din față se pot înclina, mânere pentru braț pe portiere, torpedou iluminat, încălzire pe lunetă și lumini de avarie!!

Rivalii lui R12 Renault nu a avut o filozofie a soluțiilor tehnice, mai degrabă le-a ales pe cele pragmatice. *R12 trebuia să fie simplu, de încredere și care să se vândă bine*! Dacă modelul a fost bine primit de publicul care își dorea o mașină fără mari pretenții, cu un consum bun pentru clasa sa, piese de schimb ușor de găsit, la un preț accesibil, asta înseamnă că inginerii au tras cartea norocoasă păstrând furnizorii lui R4, în rest restilizarea a fost totul. În piață avea rivali redutabili; Volkswagen 1310, Ford Escort și FIAT 124 si Peugeot 303.

Volkswagen Beetle1300

Volkswagen a stârnit multe controverse cu modelul numit de englezi Beetle. Cel mai adesea se spune că e o mașină urâta, alții spun că e mașina care nu te abandonează când ai nevoie de ea. **VW Beetle** este o mașina-simbol a unei epoci, apreciată în aceeași măsură de generația-hippy și de familia din clasa de mijloc. În anul 1969, asistăm la un succes remarcabil de vânzări ale acestui model atât în Europa cât și în America de Nord, mai ales în SUA. VW1200, este o subcompactă din clasa economică cu două uși, dotată cu motoare între 1100 și 1600 cc, 53 HP, răcit cu aer, 4 trepte de viteze la cutia de viteze manuală sau 3 trepte semi-automate. Elementele de caroserie sunt interschimbabile de la o versiune la alta. În vederea creșterii securității pasagerilor VW a introdus din 1968 coloana de direcție care se deblochează la impactul frontal.

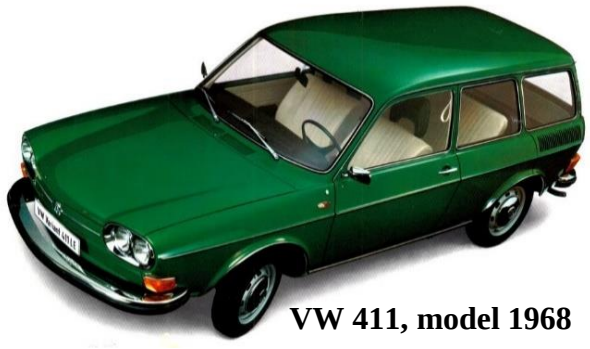
VW 411, model 1968

La Paris Motor Show 1968 VW lansează modelul tip 4, **VW 411**, o mașină familială de clasă D, care rupe tradiția mașinilor din clasă mică, dar și cu stilul care a fost consacrat prin Beetle și se mai spunea că nu e cea mai frumoasă mașină din lume. Carosata la Carozzeria Pirinfarina, un hatchback cu 4 uși (unii zic că ar anunța primul Passat), tracțiune față, motor în boxer, răcit cu aer, cutie de viteze în 4 trepte manuale sau 3 la cutia automatică. Motorul primește un sistem electronic Bosh de aprindere, element de mare noutate pentru mașinile ”low-cost”.

FORD Escort a fost prezentat la Brussels Motor Show, în Ianuarie 1968. Mark I Ford Escort a fost produs de filiala Ford Europa din Halewood în două variante, cu volanul pe stânga pentru Continent și pe dreapta pentru U.K., cu diferențe minore între variante. Ford Escort a cunoscut un real succes de vânzări în Regatul Unit, mai mare decât în alte state vest-europene; vânzările din Germania au fost reduse, căci i se reproșează că modelul e înghesuit, necomfortabil în comparație cu Opel Kadett la prețuri comparabile.

FORD ESCORT De Luxe, model 1968

Tehnic era primitiv în comparație cu mult mai bine vândutele Fiat 128 și Renault 12. Escort a fost comercializat ca un sedan cu două uși, faruri rotunde, iar partea frontală are forma caracteristică a unui os de câine(dog-bone shape). Motorul de 1.1 - 1.3cc (varianta de 940cc a fost foarte populară în Italia) a fost plasat în față cu tracțiune pe puntea spate, dotat cu o cutie de viteze în 4 trepte manuale și 3 trepte la cutia automată, suspensie – destul de convențională- rigidă MacPherson pe puntea față și amortizoare cu arcuri longitudinale în spate. În interior, bancheta spate se rabatează mărind cu 40% volumul compartimentului de bagaje. Varianta ”De Luxe” avea covor din cauciuc, iar ”Super” se mândrea cu faruri rectangulare, covorașe, brichetă și termometru pentru apa din radiator.

Dintr-o dată mi s-a făcut așa dor de mașinile americane, sătul de austeritatea europeană pe bani mulți!

Fiat 128 Privind înapoi la modelul italienilor de la Fiat și analizând schimbările produse de la lansarea lui și până astăzi, Jamie Kitman a consemnat că ”*128 este pionerul mașinilor pentru mașinile de clasă mică pe care le conducem acum*”.

FIAT 128, variantele cu 2, 4 si 5 uşi

Ce are acest model deosebit față de generația 1966-1969?

Primo. Radiatorul este plasat lateral față de motor, în loc să fie răcit de fluxul de aer din față, se trimite aer cald peste motor. Cu cât acesta ajunge mai repede la temperatura optimă, cu atât scade consumul de carburant. Ia să vă gândiți la operarea mașinii în statele vest-europene cu un climat mai rece și veți înțelege instant de ce acolo a avut succes micuțul italian; să nu uitați că VW Beetle și 411, cu variantele sale, erau si ele răcite cu aer!.

Secondo. Motorul e plasat transversal cu axe planetare inegale(!) și un ambreiaj ingenios, verificat timp de 5 ani la subsidiara Autobianchi. **Fiat 128** are ”totul în față” și a fost oferit publicului încă din anul lansării, 1969, în patru variante de caroserie: cu două uși, un sedan cu 4 uși, coupe cu 3 uși și wagon cu 5 uși. Oferta inspirată a italienilor a cucerit imediat publicul aflat în căutarea unei mașini familiale din clasa mică, cumpărători cu oarece moft de pretenții, dar cu bani puțini. Succesul vânzărilor l-au propulsat pe 128 în poziția de câștigator al titlului de ”Mașina Anului 1970”.

Nu e o vorbă goală, e realitate: celebrul Enzo Ferrari a folosit un **Fiat 128** ca mașină personală.

O poveste numită DACIA Povestea începe odată cu decizia conducerii României socialiste de a intra în clubul producătorilor europeni de autoturisme, să devină exportator de autovehicule și să-și reducă importurile din țările C.A.E.R. (U.R.S.S., Polonia și Cehoslovacia).

Pentru a reduce timpul între proiectare și lansarea în producția de serie a unui autoturism, autoritățile române au considerat necesară producerea unui autoturism sub licența obținută de la un producător străin. Se dorea o licență pentru un autoturism din clasă medie cu o capacitate cilindrică cuprinsă între 1.000 – 1.300 l.

La licitație au participat producătorii de automobile: **Renault, Peugeot, Fiat, Alfa Romeo** și **Austin** cu modelele: **Renault 10, Peugeot 204, Fiat 1100D, Alfa Romeo 1300, Austin Mini Morris**, însă, după vizita istorică din 1966 a președintelui francez Charles de Gaulle în România, s-a luat decizia la nivel de partid ca în uzina Dacia să se producă autoturisme sub licența Renault.

Modelul țintă a fost **Renault 12** dar, din cauza unor motive tehnice și economice, oferta companiei Renault pentru acest model a fost retrasă, modelul fiind încă în faza de teste, iar producția fiind programată să înceapă în Franța în a doua jumătate a anului 1969.

Contractul a fost semnat în septembrie 1966 și, în aceste condiții, compania Renault a permis părții române să înceapă asamblarea mai devreme a unui model intermediar până când Renault 12 să fie pregătit pentru producția de serie. La început a fost ales modelul **Renault 16**, dar în cele din urmă s-a optat pentru asamblarea **Renault 8, Dacia 1100**. Contractul de licență semnat cu producătorul francez a expirat în 1978, dar cu toate acestea, Dacia 1300 a continuat să fie produsă până în 1981. Practic, R8 și Dacia 1100 erau identice, singura deosebire era o baghetă plasată pe calandru cu inscripția mărcii – DACIA 1100.

Dacia a luat naștere în 1966 la Colibași (astăzi Mioveni), județul Argeș, având la bază un acord între autoritățile comuniste și producătorul francez de automobile, Renault, ce prevedea asamblarea lui Renault 8 sub marca Dacia. Producția Dacia 1100 a continuat până la sfârșitul anului 1971, perioadă în care s-au produs 37.546 unități.

R8 – DACIA 1100, model 1968

Construcția Uzinei de Autoturisme de la Mioveni a început în 1966 și s-a încheiat într-un timp record de doar un an și jumătate. În august 1969, un model sub licența R12, fiind prezentată la saloane auto de la București și Paris.

Dacia 1300 a avut la bază modelul Renault 12, berlina cu 4 uși compactă, cu tracțiune față care fusese un adevărat succes cu peste 2 milioane de exemplare produse în Franța și exportate pe patru continente. Dacia-Renault 12 este un automobil de categoria 7 CV, cu tracțiune față, dotată cu un motor de 4 cilindri în linie, capacitatea cilindrică a mașinii este de 1289 cc și are o putere de 54 CP, cu un cosum mediu de 8 litri (tip combustibil: benzină). Cutia de transmisie manuală are 4 viteze. Frânarea se face în față prin frâne pe disc ventilate (premieră pentru mașinile franțuzești) și frâne pe disc normale în spate, farurile din față au becuri cu halogen galbene. O altă deosebire de dotare este amplasarea frânei de mână la bord (model R16) la exemplarele produse din 1969 până la jumătatea anului 1972, ulterior fiind mutată între scaunele față, această mutare determinând înlăturarea cotierei și a cutiei de acte, amplasate până atunci în acest loc.

În 1970 sunt lansate trei variante de echipare pentru modelul 1300: Standard, Lux, Lux Super 1301 (model destinat numai folosirii ca mașină de serviciu a Partidului Comunist Român și Securității).

DACIA 1300 (1969 – 1981) Între 1969 si 1981, Dacia dezvoltă o întreagă gamă de modele. Astfel, în 1969 sunt produse 293 de exemplare standard, plecându-se de la modelele de bază **Renault 12 L** și **TL Faza 1**, în 1970, 4128 de exemplare în 2 versiuni și anume: **Dacia 1300 Standard** si **1300Lux**, în 1973 este lansată varianta **Dacia 1300 Break**, iar în **1974 1301Lux Super**, destinată membrilor importanți ai PCR și folosită în coloanele oficiale ale PCR producția continuând să crească de la an la an. Paleta de culori a plecat de la culorile de bază aplicate și pe Dacia 1100: Roșu 28, Alb 40, Albastru 68, Gri 83, Verde 57 și o culoare nouă, Alb 13, paleta fiind apoi completată cu Roșu 25, Roșu 27, Verde 6016, Bleu 61, Galben 48, Portocaliu 313, Verde 56, Verde - „ou de rață”, Negru 81.

DACIA 1300 BREAK, model 1973

Dacia 1301 Lux Super avea dotări ce nu se aflau pe modelele Standard și Lux cum ar fi: instalație radio din fabrică, scaune față supraînălțate, circuit de frână dublu, oglinzi retrovizoare exterioare, oglindă interioară cu poziție zi/noapte, parasolar pasager cu oglindă, torpedou iluminat, brichetă electrică, instalație spălare parbriz electrică, fiind disponibilă în culori închise, precum negru. În 1973, începe producția modelelor Break, iar în 1975 este lansată autoutilitara.

Dacia 1302 se deosebea de 1300 numai prin suspensia spate și putea suporta o sarcină maximă de 500 kg.

La salonul de la București din 1979 a fost prezentată varianta restilizată a modelului 1300, **Dacia 1310**, primul model apărut după încetarea contractului de licență Renault 12, în 1978. Modificările au constat în: 2 perechi de faruri, stopuri mai mari, bare de protecție noi și interior nou.

Datorită numărului mare de exemplare produse, **Dacia 1300** devine un simbol la fel de puternic în România precum Trabantul pentru Germania de Est.

O știre de anul trecut ce sărbătorea 45 de ani de când **Dacia 1300** a ieșit pe porțile fabricii din Mioveni susține: "*Deşi nu au **servodirecţie,** ABS sau geamuri automate, bătrânele Dacii încă mai întorc privirile trecătorilor. Cei care au certificat de maşină istorică, adică deţin un autoturism mai vechi de 30 de ani care arată ca nou, nu mai plătesc* impozit**,** *taxă de drum şi taxă de mediu*".

Dănuț Crainiciu, colecționar și posesor al unei Dacia 1300, vorbește despre experiența sa cu mașina de epocă:

„Q. -Aţi făcut turul Europei cu Dacia 1300 – câţi kilometri aţi adunat la bord şi cum s-a comportat la drum?

D.C. *- Am traversat nouă ţări din Europa: Ungaria, Austria, Germania, Belgia, Marea Britanie, Franţa, Principatul Monaco, Italia şi Elveţia: un total de 7.200 km. Această Dacia 1300 fabricată în anul 1969 s-a comportat impecabil, aş putea să o numesc "eroină". Viteza medie la drum a fost de 120km/h , cu un maxim indicat de GPS de 142km/h. Cea mai lungă distanţă parcursă într-o zi a fost de 1.180km, de la Aosta, Italia până la Viena, Austria.*

Q. - Cum aţi fost întâmpinaţi, dumneavoastră şi maşina, în locurile unde aţi călătorit? Care a fost cea mai călduroasă primire?

D.C. *- La ACE Cafe London, un loc de mare tradiţie auto din Marea Britanie, unde de aproape un secol entuziaştii de maşini clasice se întâlnesc zilnic, Dacia mea a fost nu numai prezentă, dar şi apreciată extraordinar. Am fost onorat să fiu felicitat de Stephen Dell, unul din seniorii cluburilor de profil din Marea Britanie, cunoscător rafinat al acestor automobile şi membru în jurii internaţionale de profil.*

Cea mai frumoasă primire a fost în Franţa, un adevărat spectacol din partea pasionaţilor Renault 12, modelul după care s-a fabricat Dacia 1300 în Romania. Aceştia au rămas efectiv fără cuvinte la vederea Daciei şi nu se mai dezlipeau de ea! Pot să spun cu mâna pe inimă că steaua acestei ediţii a reuniunii a fost... Dacia 1300! La acest eveniment am fost şi premiat pentru distanţa mare parcursă".

Comparaţi R12(în stânga) cu DACIA 1300(în dreapta)

Ar fi păcat să fim ultima generație ce are în amintire mașina Dacia 1300, veșnic reparată de vreun unchi sau bunic, fiindcă sub capota acesteia, fie ea Berlină, Break sau Pick-up se cuibărește istoria unui sistem și a unei națiuni.

Cu mare drag am scris aceste rânduri, eu, IONELA SIMION

ISLERE

Ingrediente pentru islere:
- 1 cană de untură sau ulei
- 1 cană de zahăr pudră
- 3 căni de făină
- 1 cană de nucă măcinată pentru aluat şi o nucă pentru aluat
- 1 cană de nucă măcinată pentru aspectul exterior
- 1 ou
- puţină sare
- zeamă de la o lămâie
- ½ linguriţă de bicarbonat stins cu zeama de lămâie

Ingrediente pentru cremă islere:
Important! Pentru cremă puteţi folosi ingredientele care dau gustul care vă face plăcere(ciocolată, vanilie, cacao, etc.). Puteţi prepara o cremă simplă din budincă de ciocolată sau vanilie, cremă instant la plic. Eu vă propun următoarea reţetă pentru crema de cacao.
- 120 gr. zahăr pudră
- 3 gălbenuşuri
- 4 linguri de lapte
- 200 gr. de unt sau margarină

Ingrediente glazură pentru islere:
- 150 gr. ciocolată neagră de menaj
- 1 lingură şi jumătate frişcă

Preparare aluat pentru islere:
Se amestecă untura cu zahărul pudră, cu oul, nuca măcinată, sare, bicarbonatul alimentar la care veţi adăuga zeama de la o lămâie. La final, se pune făina şi se frământă un aluat de o consistenţă potrivită. Aluatul de islere este de fapt un aluat de biscuiţi cu nucă.
Aluatul se întinde pe o planşetă tapetată cu fină şi se taie cu un pahar în formă de cerc sau cu o formă specială pentru prăjituri. Puteţi alege voi mărimea paharului.
Aceste rondele se aşează într-o tavă tapetată cu hârtie de copt şi se dau la cuptor câteva minute.

Preparare cremă:
Gălbenuşurile se freacă cu zahărul pudră, cacao, se adaugă laptele şi se fierbe pe aburi până se îngroaşă. După ce s-a răcit se amestecă cu untul frecat puţin înainte.

Preparare glazură:
Ciocolata se dă pe răzătoarea mare, apoi se pune într-un vas împreună cu frişcă şi se topeşte pe foc. Lăsaţi să dea câteva clocote, se lasă puţin să se răcească, cât să nu fie foarte lichidă ca să puteţi unge biscuiţii şi să nu curgă ciocolata pe margini.

Preparare islere
Rondelele de biscuiţi se umplu două câte două cu crema de cacao. Deasupra se pune cu ajutorul unei linguriţe glazura de ciocolată, care se întinde uniform. Lăsaţi să se usuce glazura de ciocolată, apoi luaţi fiecare isler şi ungeţi-l pe margini cu puţină cremă. Islerele se tăvălesc apoi prin nuca măcinată şi se lasă la răcit.

Poftă bună!

Vă oferă această reţetă şi vă roagă să o încercaţi, Ionela Alexandra Chiriţă

FOTOGRAFIILE VOASTRE

Hărnicuţa

Foto Raluca Mirea

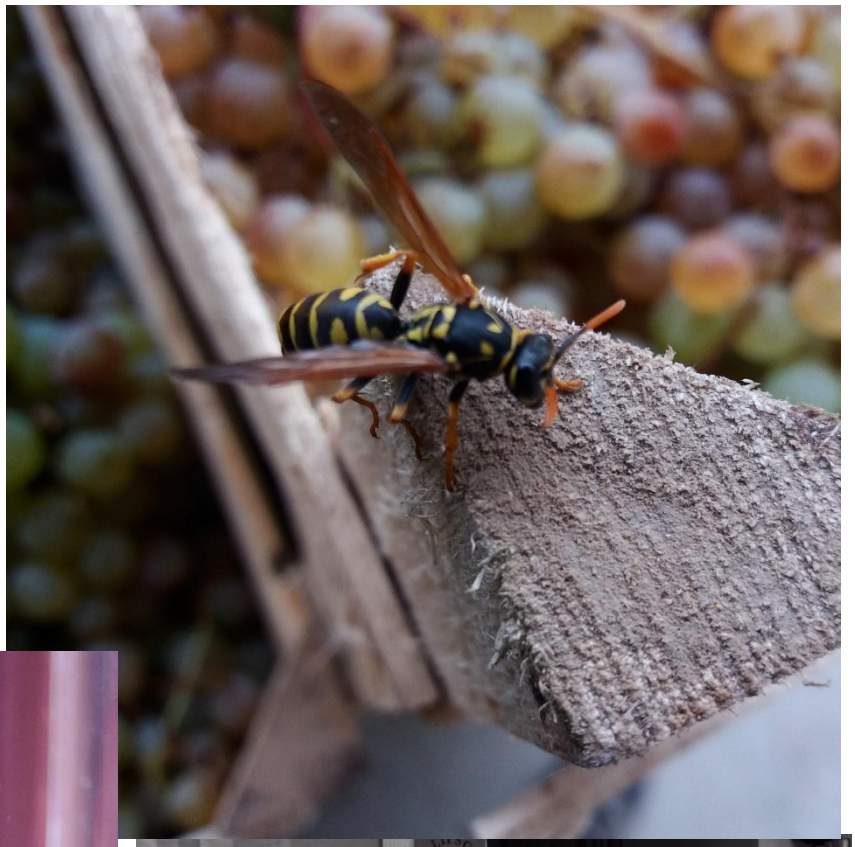

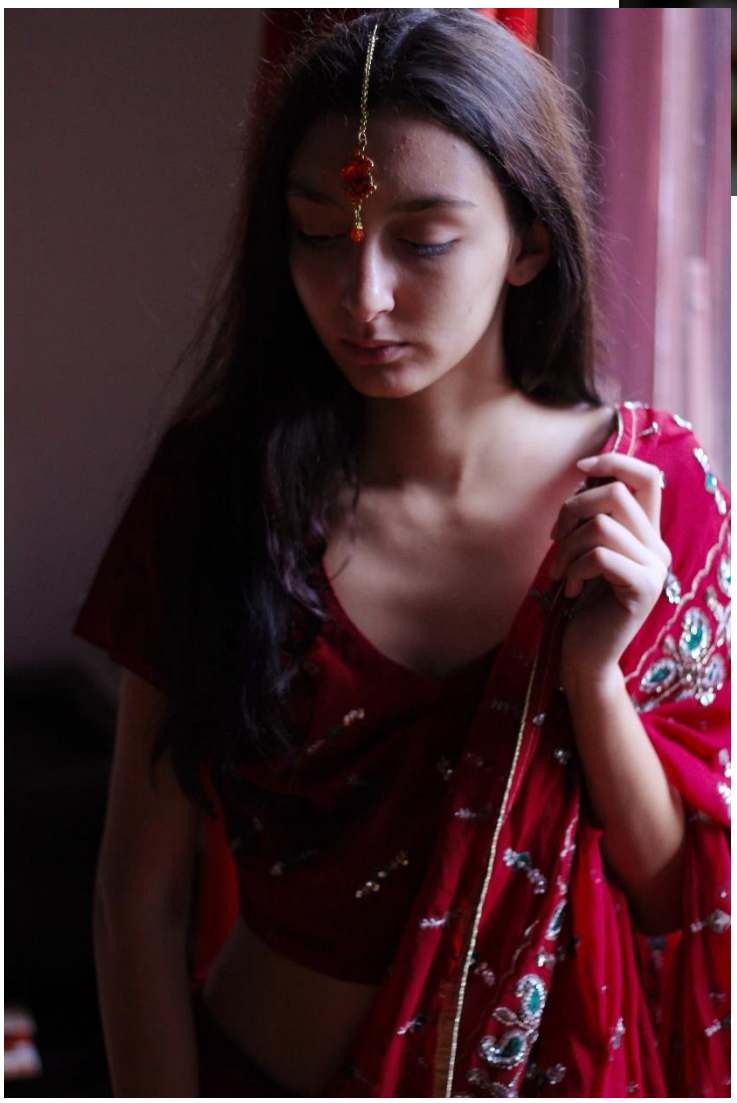

Sarah Foto Maria Iova

Foto Diana Sbîngu

FOTOGRAFIILE VOASTRE Diana Sbîngu